

Nordisk säkerhetspolitik

Ideologiska strider, nationella samförstånd eller en nordisk gemenskap?

Abstract

This thesis examines the construction of Nordic security policies in order to understand the similarities and differences between the Nordic states' approaches to security issues. Using quantitative and qualitative methods, it tests theoretical assumptions about the role of ideology, strategic culture, and a Nordic security culture in the creation of security policy. The study compares similarities and differences between the larger social-democratic and liberal-conservative parties, using data from party manifestos since the end of the Cold War, as well as analyses of the Swedish and Norwegian foreign policy declarations and debates in 2007/08 and 2017/18. By examining several empirical consequences, the thesis finds evidence for ideological and national preferences in regard to security policies, whereas the Nordic security culture appears to play a subordinate role. The thesis moves on to discuss the possibility of distinctive ideological and national security cultures in the Nordics, concluding that different security cultures, in various degrees, have an impact on the security preferences of parties. Subsequently they also affect the states' approaches to security issues to various extents. Finally, this thesis exemplifies the need for further research regarding what causes different security cultures to surface.

Nyckelord: säkerhet, säkerhetspolitik, Norden, nordisk säkerhetspolitik, ideologi, strategisk kultur, nordisk säkerhetskultur, säkerhetskultur

Antal ord: 9 994

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	En region under säkerhetspolitisk förändring?	1
1.2	Syfte och frågeställningar	2
2	Teori	3
2.1	En delad forskningsdebatt.....	3
2.2	Utgångspunkt och ambition	4
2.3	Teoretiskt ramverk	4
2.3.1	Ideologiska strider.....	4
2.3.2	Nationella samförstånd	5
2.3.3	Nordens roll	5
2.4	En ledande säkerhetskultur?	6
3	Metod	7
3.1	Utgångspunkt och ambition	7
3.2	Analysmetod	7
3.3	Kvantitativa mönster.....	9
3.4	Kvalitativa jämförelser.....	10
3.5	Operationalisering.....	11
3.5.1	Variabler: Ett sökande efter mönster	11
3.5.2	Teoretiska mekanismer: Ett sökande efter motivförklaringar	11
3.6	Metodologisk diskussion	12
3.6.1	Resonemang kring avgränsningar.....	12
3.6.2	Resonemang kring validitet och reliabilitet	13
4	Partiernas säkerhetspolitiska mönster	14
4.1	Nordisk jämförelse.....	14
4.1.1	Ideologisk tillhörighet.....	14
4.1.2	Nationell tillhörighet.....	16
4.2	Ideologisk jämförelse – Partier mellan stater.....	18
4.2.1	Liberalkonservativa.....	18
4.2.2	Socialdemokratiska	20
4.3	Nationell jämförelse – Partier inom staten.....	22
4.3.1	Norge.....	22
4.3.2	Sverige	24
5	Partiernas säkerhetspolitik i fokus	26

5.1	Arbeiderpartiet	26
5.1.1	Deklaration och debatt 2007/08	26
5.1.2	Debatt 2017/18.....	27
5.1.3	Slutkommentarer Arbeiderpartiet	28
5.2	Høyre.....	28
5.2.1	Debatt 2007/08.....	28
5.2.2	Deklaration och debatt 2017/18.....	29
5.2.3	Slutkommentarer Høyre.....	30
5.3	Moderaterna	30
5.3.1	Deklaration och debatt 2007/08.....	30
5.3.2	Debatt 2017/18.....	31
5.3.3	Slutkommentarer Moderaterna	32
5.4	Socialdemokraterna.....	32
5.4.1	Debatt 2007/08.....	32
5.4.2	Deklaration och debatt 2017/18.....	33
5.4.3	Slutkommentarer Socialdemokraterna.....	34
6	Ideologiska strider	35
7	Nationella samförstånd	37
8	Nordens roll.....	39
9	En ledande säkerhetskultur?.....	41
10	Slutsatser	44
11	Referenser	46
11.1	Litteratur	46
11.2	Övriga källor	47
11.3	Empiriskt material.....	47
Bilagor		49
	Bilaga 1 – Mall för innehållsanalys.....	49
	Bilaga 2 – Mall för argumentationsanalys.....	50

1 Inledning

1.1 En region under säkerhetspolitisk förändring?

Norden är en region som de senaste åren mött en rad nya säkerhetspolitiska utmaningar som ryms inom det traditionella perspektivet såväl som inom ramarna för ett vidgat säkerhetsbegrepp (Hough 2018:7–12). Efter kalla kriget drev förändringar i det internationella systemet fram en förnyelse av säkerhetspolitiken (Aggestam & Hyde-Price 2016:485). Detta resulterade i en s.k. europeisering, och en ökning av europeiskt såväl som transatlantiskt säkerhetssamarbete i regionen (Brommesson 2018a). Georgienkriget 2008 samt Rysslands annektering av Krim 2014 har dock lett till behovet av ett nytt förhållningssätt till stormakten i öst (Bengtsson 2016:454). De nordiska länderna har även behövt anpassa sig efter säkerhetshot från icke-statliga aktörer, där terrorattackerna i Oslo 2011 och Stockholm 2017 utgör två centrala händelser. Nya utmaningar framträder också från icke-aktörer. Här illustrerar den ekonomiska krisen 2008 och den globala klimatkrisen några exempel.

De nordiska staterna grupperas ofta och refereras till som ”den nordiska gruppen”. Trots deras många likheter gällande kultur, välfärd, politiska system och ekonomi, så har inte dessa stämts överens med ett likartat angreppssätt till säkerhetsutmaningar (Archer 2014:95). Emellertid går det också att urskilja vissa säkerhetspolitiska likvärdigheter mellan staterna, och ett utökat nordiskt samarbete har bidragit till diskussioner om en säkerhetspolitisk gemenskap i regionen (Brommesson 2018a). Denna problembakgrund fyller inte alla aspekter av säkerhetspolitiska förändringar vare sig nationellt, regionalt eller internationellt. Den identifierar dock en relevans i att undersöka vilka faktorer som är avgörande i konstruktionen av de nordiska staternas säkerhetspolitik samt hur likheter respektive skillnader mellan dem kan förklaras. Det finns ett inomvetenskapligt intresse i att identifiera och bygga vidare på existerande teorier om konstruktionen av säkerhetspolitiken, samt att fylla en kunskapslucka genom att ställa dem mot varandra. Formas säkerhetspolitiken av ideologiska uppfattningar, nationella preferenser eller har staterna, till följd av regionens säkerhetspolitiska förändringar, anammat en gemensam säkerhetskultur? Det finns inte minst ett behov av en ökad bevisbörda och ett utvecklande av empiriskt användbara metoder i denna förståelse.

1.2 Syfte och frågeställningar

I denna uppsats undersöks konstruktionen av säkerhetspolitik i Norden, med ett fokus på Norge och Sverige. Syftet är att skapa förståelse för utformningen av säkerhetspolitiken i den nordiska kontexten genom att pröva förklaringskraften hos teorier om ideologin och den strategiska kulturens roll, samt närvaron av en nordisk säkerhetskultur i konstruktionen. Uppsatsen avser också bidra till en utökad teoretisk förståelse för hur säkerhetspolitik konstrueras genom en vidare diskussion kring betydelsen av olika säkerhetskulturer, och har en ambition att testa kvantitativa såväl som kvalitativa angreppssätt i besvarandet av följande frågeställningar:

Hur kan likheter och skillnader i konstruktionen av säkerhetspolitisk policy mellan de nordiska staterna förklaras?

- Hur kan likheter och skillnader i konstruktionen av säkerhetspolitisk policy mellan Norge och Sverige förklaras?
- I vilken utsträckning kan teorier om ideologi, strategisk kultur och nordisk säkerhetskultur förklara konstruktionen av säkerhetspolitisk policy i Norge och Sverige?

2 Teori

2.1 En delad forskningsdebatt

Statsvetare har tidigare belyst sambandet mellan parlamentariska system och större skiftningar i staters utrikes- och säkerhetspolitiska riktning till följd av de styrande partiernas ideologiska tillhörighet (Morin & Paquin 2018:131f). Sambandet har dock varit svåra att bevisa, och i den nordiska kontexten finns det en generell syn på att konsensus över partigränserna präglar säkerhetspolitiken. Tidigare forskning har snarare hävdade att ideologi spelar en underliggande roll, och att det istället finns nationella preferenser som stater vänder sig till oberoende av vilka partier som sitter på regeringsmakten. Först med att belysa förekomsten av strategiska kulturer inom stater var Snyder (1977), och i den nordiska kontexten har bl.a. Rasmussen (2005) undersökt närvaron av strategiska preferenser i Danmark. Han identifierade centrala historiska skeenden som formade en unik dansk strategisk kultur.

Bjereld och Demker (1995) ifrågasatte dock antagandet om samförståndskrav och undersökte varför svenska partier ibland väljer att ta strider gällande utrikes- och säkerhetsfrågor. De identifierade flera fall där partier intagit skilda positioner, där skiljaktigheterna till stor del berodde på olika ideologiska uppfattningar om vilken policy som bäst gynnade Sverige. Brommesson och Ekengren (2012) studerade vidare graden av förändring i utrikespolitiken efter ideologiska skiften i de svenska och brittiska regeringarna. Trots deras ursprungliga antagande att ideologin skulle spela en underliggande roll, fann de att skiften mellan ideologiska partier vid regeringsmakten resulterade i utrikespolitiska policyförändringar.

I den nordiska kontexten har tidigare forskning även undersökt huruvida det finns en närvaro av en nordisk säkerhetskultur och hur denna inverkar på konstruktionen av staternas utrikes- och säkerhetspolitik. Brommesson (2018a) argumenterar för att de senaste åren sett en återkomst av Norden, och en liknande tes drivs av Forsberg (2013). Den nordiska säkerhetskulturen tar formen av ett utökat och institutionaliserat försvarssamarbete och en erkänd nordisk roll. Även här finns dock studier som hävdar att det inte finns en säregen nordisk säkerhetskultur. Edström, Gyllensporre och Westberg (2019) tillför ett sådant exempel.

2.2 Utgångspunkt och ambition

Inledningsvis utgår uppsatsen från Köpenhamnskolans definition av säkerhet, som utöver militär säkerhet även inkluderar ekonomisk, politisk, samhällelig och miljösäkerhet (Buzan et al 1998). Denna breddade syn leder till att säkerhet inte enbart berör försvar och militära frågor, utan också formas av den bredare utrikespolitiska debatten. Studien utgår således från att säkerhetspolitiken främst bildas inom ramarna för utrikespolitiken, och att dessa områden är intimt förknippade. Den utgår vidare från den realistiska synen på staten som den centrala aktören i det säkerhetspolitiska sammanhanget, men också från antagandet att aktörer som partier och beslutsfattare är avgörande i den policy som staterna driver. Teorierna som ligger till grund för studien baseras i sin tur på socialkonstruktivistiska tankar om idéer och kulturers roller i staters konstruktion av säkerhetspolitik (Hough 2018). Studien bygger huvudsakligen på den teoretiska konflikten mellan å ena sidan en partipolitisk och ideologisk ansats, och å andra sidan antydan till en ideologiskt överskridande kultur inom staten. Dessa teoretiska jämförelser lägger grunden för en diskussion kring huruvida det går att urskilja närvaron av ideologiska respektive nationella säkerhetskulturer. Samtidigt utesluts inte möjligheten att det finns en nordisk säkerhetskultur som löper över ideologiska och nationella skiljelinjer.

2.3 Teoretiskt ramverk

2.3.1 Ideologiska strider

Oenigheter över partigränser kan förklaras av skilda ideologiska utgångspunkter ”i termer av mål, medel och verklighetsuppfattning” (Bjereld & Demker 1995:131). Ideologi utgör en samling idéer om hur samhället ser ut, hur det bör se ut och hur detta kan uppnås. Detta kan sammanfattas som olika världssyner, principiella- samt kausala uppfattningar (Goldstein & Keohane 1993:8–11). *Världssyn* utgör ontologiska antaganden om hur verkligheten är beskaffad och omvärlden fungerar. *Principiella uppfattning* utgör normativa idéer som specificerar kriterier för vad som kan anses vara rätt och fel, vilket leder till olika föreställningar om vad som utgör *överordnade mål* (Bjereld & Demker 1995:135). Dessa uppfattningar verkar i samband med världssynen och erbjuder vägledning vid beslut. *Kausala uppfattning* är antaganden om orsak och effekt, och formar således synen på gynnsamma strategier (Goldstein & Keohane 1993:8–11). Eliters och beslutsfattares uppfattningar hjälper dem att koordinera sitt agerande, och synsätten kan över tid institutionaliseras inom partier. De formar således ett sammanhängande system av föreställningar som kan förstås som ideologi, där en utrikes- eller säkerhetspolitisk ideologi hänvisar till hur partier vill att staten ska agera i relation till omvärlden beroende av ideologiska uppfattningar (Brommesson & Ekengren 2013).

2.3.2 Nationella samförstånd

Samförstånd över ideologiska skiljelinjer i säkerhetspolitiken kan förklaras av en nationell strategisk kultur som formar statliga preferenser. Teorin utgår från antagandet att det finns flera strategiska valmöjligheter, men att stater konsekvent vänder sig till en föredragen policy till följd av historiska upplevelser, kulturella egenskaper och materiella premisser (Rasmussen 2005). Snyder (1977) hävdade att säkerhetspolitiken är en bredare manifestation av en nationell socialiseringsprocess som skapar ett mönster av gemensamma övertygelser, attityder och beteenden, vilket formar eliter och staters strategiska ageranden. Konceptet kan definieras som dominerande preferenser som tenderar att begränsa bemötandet av förändringar i den ”objektiva” säkerhetsmiljön, och således påverka strategiska val på ett unikt sätt. Eftersom kulturella egenskaper varierar mellan stater, kan liknande strategiska verkligheter tolkas olika (Johnston 1995). Statens säkerhetsstrategier handlar om ”hur, med vilka medel, ett lands [...] grundläggande säkerhetspolitiska mål ska förverkligas med hjälp av det egna politiska systemets ekonomiska, politiska och militära maktmedel” (Westberg 2015:17), och kan bindas samman med teorier om nationella säkerhetskulturer som inkluderar ”any set of interlocking values, beliefs and assumptions that are held collectively, by a given group, and passed on through socialization” (Dueck 2005:200).

2.3.3 Nordens roll

Säkerhetskulturer uppstår inte enbart inom stater, utan kan också formas av regionala betingelser och preferenser som leder till att partier intar gemensamma utgångspunkter trots skilda ideologiska eller nationella tillhörigheter. Teorin om en nordisk säkerhetskultur kan förklaras utifrån samband mellan graden av en kulturell och institutionaliserad nordisk gemenskap och graden av dess påverkan på staternas utrikes- och säkerhetspolitik (Brommesson 2018a). Tidigare studier pekar på att de senaste åren inneburit en ökad grad av gemenskapens påverkan på policy i de nordiska staterna, där Nordens återkomst förstås som en ökad upplevd och erkänd nordisk roll i utrikes- och säkerhetspolitiken (Brommesson 2018b). Förklaringsfaktorer bakom den upplevda gemenskapen och dess påverkan på policy kan utgöras av geografiska skäl då staterna påverkas gemensamt av geopolitiska förändringar i regionen, samt av ekonomiska motiv då mindre stater kan uppnå kostnadseffektivitet genom att samarbeta. Ytterligare en anledning kan vara delade värderingar och en syn på en gemensam roll i världen vilket underlättar förutsättningarna för samarbete (Forsberg 2013).

2.4 En ledande säkerhetskultur?

Studiens teoretiska ramverk illustrerar hur ideologiska idéer och strategiska preferenser kan forma ideologiska respektive nationella premisser för konstruktionen av säkerhetspolitiken. Dessa premisser kan institutionaliseras inom partier såväl som stater. Studien avser därför föra en diskussion kring *ideologiska* respektive *nationella* säkerhetskulturer. I en ideologiskt styrande säkerhetskultur kommer partier med samma ideologiska grund att identifiera liknande säkerhetshot och lämpliga bemötanden till följd av gemensamma verklighetsbilder och uppfattningar. I en nationellt ledande säkerhetskultur är det istället, för staten, unika preferenser och betingelser som formar en förenad syn på säkerhet. Här kommer partier inom samma stat identifiera liknande säkerhetshot, mål och medel trots skilda ideologiska grunder. I en *nordiskt* styrande säkerhetskultur kommer partierna dock att positionera sig likartat oberoende av ideologisk eller nationell tillhörighet. Genom att undersöka graden av olika säkerhetskulturers påverkan på säkerhetspolitiska policypreferenser kan studien bidra med en ökad förståelse för säkerhetspolitikens konstruktion i de nordiska staterna.

3 Metod

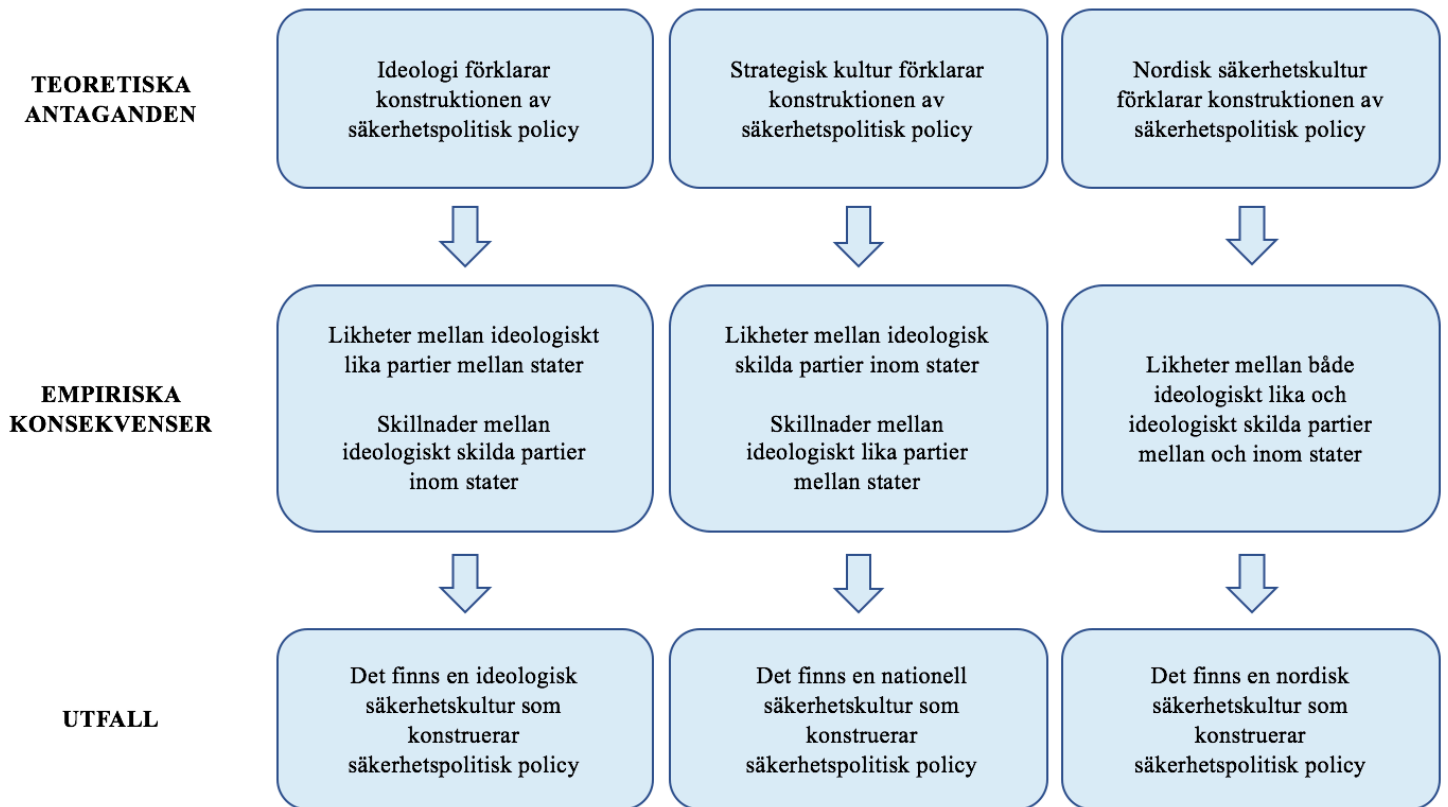
3.1 Utgångspunkt och ambition

Studien tar utgångspunkt i kritisk realism. Den utgår från en positivistisk syn om att verkligheten existerar oberoende av vår uppfattning om den, men en relativistisk epistemologi och antagandet att världen endast kan undersökas genom tolkningar av den. Utifrån dessa premisser kan teoretiska antaganden om konstruktionen av säkerhetspolitik testas gentemot en empirisk verklighet med målet att utmana existerande förståelser av verkligheten (Jarvis & Holland 2015:51). Studien utgår vidare från ett kvantitativt såväl som kvalitativt angreppssätt där teorier och metoder testas med målet att pröva variationen i förklaringskraft samt graden av metodologisk applicerbarhet. Studien har därmed främst en teoriprövande ambition, men genom att erbjuda nya teoretiska och empiriska analysverktyg, har den även en viss teorigenererande och metodutvecklande ambition.

3.2 Analysmetod

Då syftet med uppsatsen är att pröva och utveckla teorier ligger en deduktiv metod till grund för studien (Teorell & Svensson 2007:50). Inledningsvis formuleras antaganden baserat på teorier om ideologi, strategisk kultur och nordisk säkerhetskultur. Ur dessa härleds empiriska konsekvenser från resonemanget i det teoretiska ramverket om likheter och skillnader mellan ideologiskt skilda partier inom stater respektive ideologiskt lika partier mellan stater. En fjärde empirisk konsekvens, där det *endast* uppstår skillnader, tas inte i beaktande då ett sådant resultat motsäger samtliga teorier. Studien har även en teoriutvecklande ambition vilken kan urskiljas i en diskussion kring alternativa utfall, där olika typer av säkerhetskulturer kan komma att vara ledande i formandet av säkerhetspolitiken.

Figur 1: Teoretiskt analysverktyg

3.3 Kvantitativa mönster

Inledningsvis sker en kvantitativ jämförelse för tidsperioden 1990–2018. Undersökningens fall består först av samtliga nordiska stater där analysenheterna utgörs av respektive falls större socialdemokratiska och liberalkonservativa partier. Därefter sker en analys av de svenska och norska partierna. Undersökningens avgränsningar diskuteras vidare i stycke 3.6.1. Målet med undersökningen är att urskilja mönster över tid mellan partier inom och mellan staterna. Undersökningen bör huvudsakligen ses som en första indikation för huruvida ideologisk tillhörighet, strategisk kultur eller en nordisk säkerhetskultur tycks vara ledande. Det empiriska materialet utgörs av *The Manifesto Project Dataset*. Datasamlingen analyserar policypreferenser i partiets valmanifest genom att mäta andelen referenser efter olika kategorier i förhållande till alla kategoriska referenser i valmanifesten.

Tabell 1: Fall och analysenheter

	Socialdemokrati	Liberalkonservatism
Sverige	Socialdemokraterna	Moderaterna
Norge	Arbeiderpartiet	Høyre
Danmark	Socialdemokratiet	Venstre
Finland	Socialdemokraterna	Samlingspartiet
Island	Socialdemokraterna/ Samlingsfronten	Självständighetspartiet

Undersökningen tar ett ideologiskt avstamp där fyra variabler har valts ut baserat på Brommesson och Ekengrens mall för idealtyper för utrikespolitisk ideologi (2013). Dessa variabler används för att placera partiernas referenser i den internationella säkerhetskontexten. Den **första** variabeln utgörs av partiernas positiva referenser till extern säkerhet, försvar och militär vilket kan kopplas till realismens antagande att militär makt är avgörande för en stats överlevnad. Den **andra** variabeln består istället av negativa referenser till extern säkerhet, försvar och militär, något som går att återfinna i revolutionismens idealtyper. Den **tredje** variabeln berör positiva uttalanden om internationellt samarbete, och har en tydlig koppling till rationalismens syn på behovet av internationellt samarbete samt liberalismens antaganden om globalismens positiva effekter. Den **fjärde** variabeln utgörs av negativa referenser till internationellt samarbete och omfattar ett realistiskt förhållningssätt. I studien förs positiva och negativa referenser samman, och en medelpunkt nås genom översättningen av andelen negativa referenser till negativa tal. Därefter klassificeras partiernas referenser utifrån ideologisk respektive nationell tillhörighet för att möjliggöra analysen av generella mönster över tid.

3.4 Kvalitativa jämförelser

Studien genomför även en kvalitativ undersökning. Jämförelsen sker mellan Norge och Sverige och respektive lands regeringsbildande socialdemokratiska och liberalkonservativa partier vid två tidsnedslag: 2007/08 samt 2017/18. Undersökningens avgränsningar diskuteras vidare i stycke 3.6.1. Materialet utgörs av utrikesdeklarationerna i Riksdagen respektive Stortinget och de efterföljande debatterna. För att säkerställa orsakskriterier för ett kausalt samband mellan teorier och policy vid en komparativ fallstudie utgår studien från delvis en mätning av relativa ställningstaganden och delvis en mekanismspårning för att pröva de centrala beståndsdelarna hos teorierna gentemot underliggande motivförklaringar (Teorell & Svensson 2007:250). Empirin tolkas således i två steg. Inledningsvis sker en innehållsanalys där frekvensen av ställningstaganden mäts för att beskriva materialet och möjliggöra en kartläggning över likheter och skillnader mellan partierna (Beckman 2005:42). Empirin tolkas därefter genom en argumentationsanalys för att utforska partiernas motivförklaringar (Beckman 2005:38; Teorell & Svensson 2007:250).

Tabell 2: Fall, analysenheter och tidsnedslag

	Norge	Sverige
2007/08	Arbeiderpartiet Opposition: Høyre	Moderaterna Opposition: Socialdemokraterna
2017/18	Høyre Opposition: Arbeiderpartiet	Socialdemokraterna Opposition: Moderaterna

3.5 Operationalisering

3.5.1 Variabler: Ett sökande efter mönster

För den kvantitativa undersökningen och innehållsanalysen används samma variabler, och operationaliseringen baseras på operationella definitioner från *The Manifesto Project* (Codebook 2019; Coding Instructions 2015). Positiva referenser till extern säkerhet, försvar och militär inkluderar uttalanden som berör behovet av att upprätthålla eller utöka militära utgifter, att säkerställa tillräckliga resurser inom militären, att modernisera och upprusta försvaret, samt att upprätthålla skyldigheter vid militära samarbeten. Negativa referenser inkluderar behovet av att minska militära utgifter, nedrustning samt nedskärningen eller avskaffande av värnplikt. Positiva uttalanden om internationellt samarbete innefattar referenser till behovet av global styrning eller samarbete, upprätthållandet av internationell rätt samt stöd till internationella organisationer och domstolar. Negativa referenser inkluderar uttalanden som berör skepticism gentemot internationellt samarbete, upprätthållandet av statens suveränitet, samt isolering eller unilateralism framför internationalism. För innehållsanalysen tilldelas operationaliseringen en geografisk analysdimension genom att sortera referenserna efter global, europeisk, nordisk respektive nationell nivå. Säkerhet tilldelas en bredare definition och inkluderar militär, politisk, ekonomisk, samhällelig och miljösäkerhet som definierat av Buzan et al (1998).¹

3.5.2 Teoretiska mekanismer: Ett sökande efter motivförklaringar

För argumentationsanalysen identifieras teoriernas centrala beståndsdelar och operationaliserats med hänvisning till tidigare forskning. Komponenterna representerar de mekanismer som förklarar varför de teoretiska antagandena anses ha en inverkan på säkerhetspolitiken. Dessa beskrivs mer utförligt i studiens teoretiska ramverk. För att undersöka ideologisk argumentation i materialet analyseras partiernas världssyn, principiella uppfattningar eller överordnade mål, samt kausala uppfattningar (Bjereld & Demker 1995:135; Goldstein & Keohane 1993:8–11). Vid spårningen av en strategisk kultur granskas referenser till historiska erfarenheter, en kulturell gemenskap samt statens materiella betingelser (Johnston 1995; Rasmussen 2005). Vid spårningen av en nordisk säkerhetskultur studeras hänvisningar till en nordisk kulturell gemenskap samt till behovet av nordiskt samarbete (Brommesson 2018a; Forsberg 2013). För att placera uttalandena från den utrikespolitiska debatten i en säkerhetspolitisk kontext, görs en operationell avgränsning till referenser som berör militär, politisk, ekonomisk, samhällelig eller miljösäkerhet som definierat av Buzan et al (1998).²

¹ Se bilaga 1 för mall för innehållsanalysen

² Se bilaga 2 för mall för argumentationsanalysen/mekanismspårningen inklusive operationella definitioner

3.6 Metodologisk diskussion

3.6.1 Resonemang kring avgränsningar

Inledningsvis studeras samtliga nordiska stater kvantitativt, och studien utgör en mest-lik design (Esaiasson et al 2017:103). Även om de nordiska staterna inte är homogena fall, är de lika gällande kultur, politiska system och framförallt partisystem. En avgränsning görs till staternas socialdemokratiska och liberalkonservativa partier, och för en adekvat jämförelse har urvalet baserats på mandatstorlek och ideologisk jämbördighet. Urvalet av stater för den djupare analysen baseras istället på resonemang kring relevanta analysenheter. Dessa avgränsas till de regeringsbildande partierna på basis av antagandet att de har en central roll i formandet av säkerhetspolitiken (Morin & Paquin 2018:131f), samt att regering respektive opposition ofta utgörs av ideologiska skiljelinjer. Danmark, Norge och Sverige presenterar sig följaktligen som fördelaktiga fall då de partier som *mellan* fallen delar ideologi och som *inom* fallen utgör en ideologisk skiljelinje i högre utsträckning innehaft regeringsmakten de senaste åren. Danmark exkluderas då Norge och Sverige presenterar bättre analysmöjligheter i roller som regeringsbildande parti respektive opposition vid tidsnedslagen. Nedslagen 2007/08 samt 2017/18 ramar i sin tur in perioden innan och efter de centrala säkerhetspolitiska skeenden som belystes i inledningen. Här bör dock närhet i tid till nästa nationella val tas i visst beaktande, då detta eventuellt kan påverka debatterna. Den kvantitativa undersökningen granskar perioden 1990–2018 och tar i beaktande den säkerhetspolitik partierna drivit efter kalla kriget. Perioder för tillgänglig data varierar dock något mellan staterna. För Norge finns endast data för perioden 1993–2013, vilket medför att jämförelser med övriga resultat före 1993 respektive efter 2013 inte kan genomföras.

Det kvantitativa materialet utgörs av valmanifest för att jämföra säkerhetspolitiken partierna önskar driva. För att undvika att studien enbart grundas i vad partierna uttrycker att de vill göra, analyseras utrikesdeklarationerna kvalitativt för att illustrera hur de förhåller sig till politiken i praktiken samt prioriterar i debatten. Materialet täcker in partiernas säkerhetspolitiska linjer, inkluderar uttalanden från flera partipolitiska representanter och är årligt återkommande. Jag utgår från en breddad syn på säkerhet samt att säkerhetspolitiken till huvudsak formas inom ramarna för utrikespolitiken, men tar fasta på den säkerhetspolitiska aspekten genom operationaliseringen av variabler och mekanismer. En större studie hade inkluderat diskussionspunkter gällande försvar och militära frågor, men att exkludera den utrikespolitiska debatten hade inneburit att stora delar av säkerhetspolitiken uteslutits. Materialet möjliggör också att resultatet inte påverkas av skilda handlingsmöjligheter för regering och parlament respektive utskottsfordelning. Avslutningsvis tilldelas utrikesministern mest tid vid presentationen av deklarationen, därefter tillämpas liknande regler för huvudanföranden och repliker. I vissa fall tilldelas de regerings- och oppositionsbildande partierna mer tid, men då de är studiens analysenhet är detta en fördel (Riksdagen 2012; Stortinget 2019).

3.6.2 Resonemang kring validitet och reliabilitet

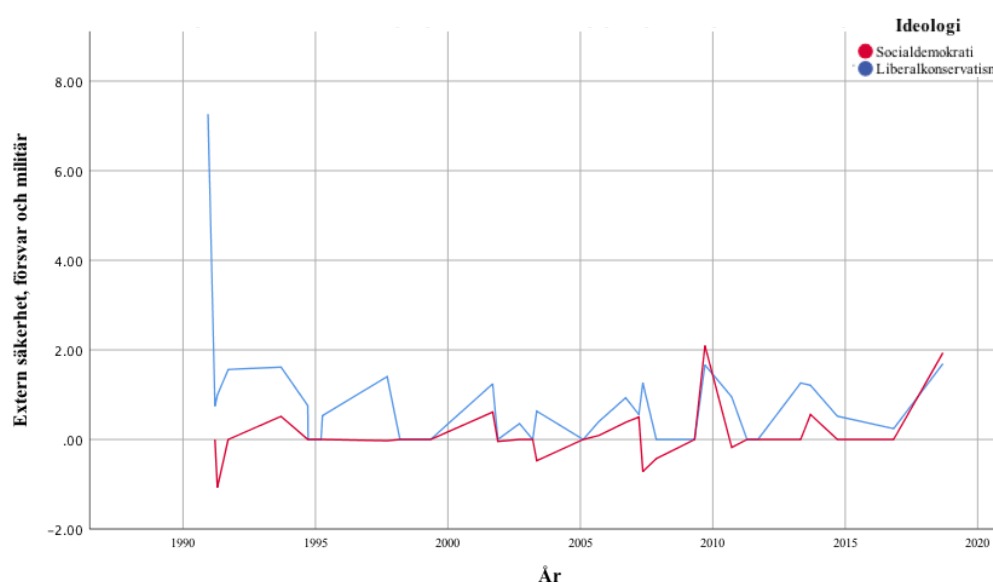
Det snäva urvalet presenterar en risk för inverkan från bakomliggande faktorer som exempelvis Nato eller EU-medlemskap. Risken finns att Norges Natomedlemskap bidragit till en säkerhetsgaranti som har format statens strategiska kultur, och samtidigt påverkat säkerhetspolitiken. Det är dock denna typ av preferens, som kan ha formats av en historisk erfarenhet, studien har för avsikt att studera. Av denna anledning är Norge och Sverige snarare passande fall att analysera då de bemött säkerhetsutmaningar på olika sätt. Det finns dock ytterligare validitetsproblematik gällande variablerna. De kan inte direkt kopplas till teorierna som ska prövas, och täcker inte upp samtliga säkerhetsfrågor. Jämförelsen sker dock inte för att mäta teoriernas direkta effekt, utan bygger på resonemanget kring likheter och skillnader. Variablerna kommer dessutom från ett etablerat dataset, och innehållsanalysen anammar samma variabler för att möjliggöra jämförelser mellan resultaten. För att styrka validiteten gällande risken för bakomliggande variabler och urvalet av variabler genomförs spårningen av motivförklaringar i materialet. Denna kompletterande metod underbygger det empiriska resultatet genom teoretiska mekanismspårningar (Blatter & Haverland 2012:79). För att kunna genomföra en tillförlitlig analys är dock förtydligandet av studiens tolkning, identifiering och kodning av teoriernas centrala mekanismer avgörande. Möjligheterna till god reliabilitet bör därför tas i beaktande då partipolitiska uttalanden ofta är vaga eller tvetydiga (Teorell & Svensson 2007:59). Detta löses med de väl utarbetade och transparenta kodningsmallarna som tagits fram genom noggrann och systematisk läsning av materialet. Reliabiliteten för den kvantitativa undersökningen och innehållsanalysen stärks dessutom av att variabeldefinitionerna är framtagna och utvecklade av tidigare forskning.

4 Partiernas säkerhetspolitiska mönster

4.1 Nordisk jämförelse

4.1.1 Ideologisk tillhörighet

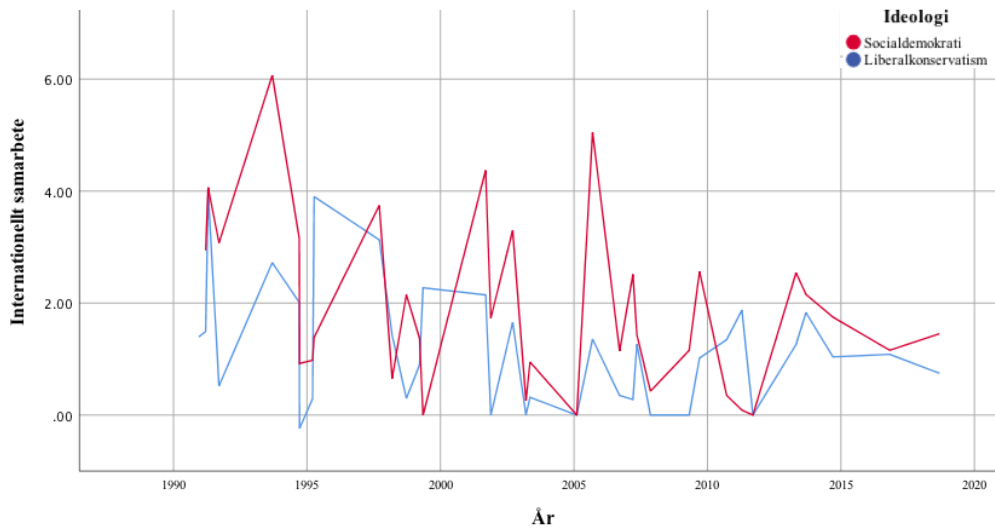
Graf 1: Ideologisk jämförelse – Extern säkerhet, försvar och militär

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till extern säkerhet, försvar och militär i de nordiska liberalkonservativa och socialdemokratiska partiernas valmanifest 1990–2018.

Grafen används för att tyda ideologiska preferenser, samt skillnader och samförstånd mellan ideologiskt skilda nordiska partier. Grafen illustrerar liknande trender mellan de ideologiskt skilda partierna. Det finns dock negativa korrelationer runt 2004 och 2007. De liberalkonservativa partierna har också större andel positiva referenser, medan de socialdemokratiska har fler negativa uttalanden.

Graf 2: Ideologisk jämförelse – Internationellt samarbete

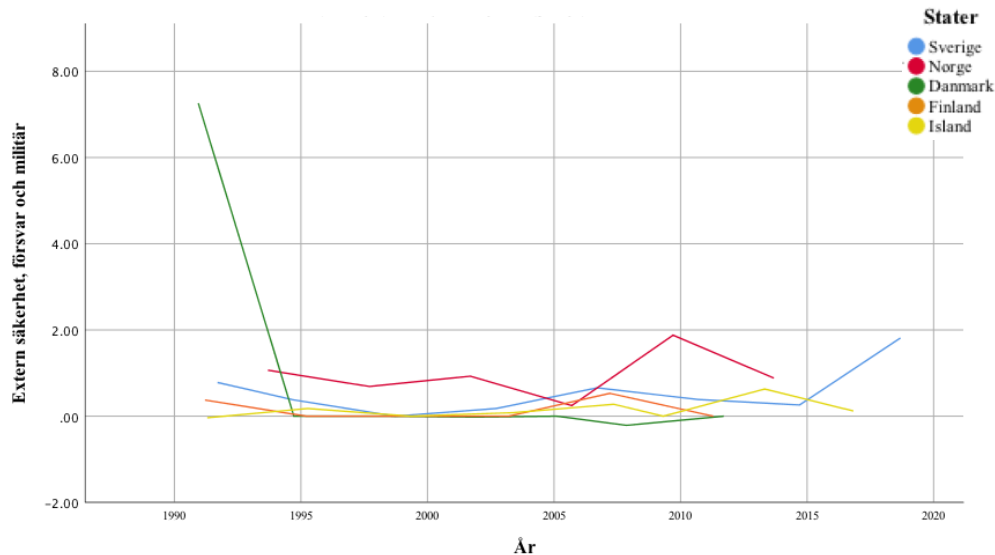

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till internationellt samarbete i de nordiska liberalkonservativa och socialdemokratiska partiernas valmanifest 1990–2018.

Grafen används för att tyda ideologiska preferenser, samt skillnader och samförstånd mellan ideologiskt skilda nordiska partier. Grafen visar på starka negativa korrelationer 1990–1995, 1998 samt 2012, men också på vissa liknande tendenser överlag. För de socialdemokratiska partierna är andelen positiva uttalanden för internationellt samarbete generellt högre än för de liberalkonservativa, men med flera undantag.

4.1.2 Nationell tillhörighet

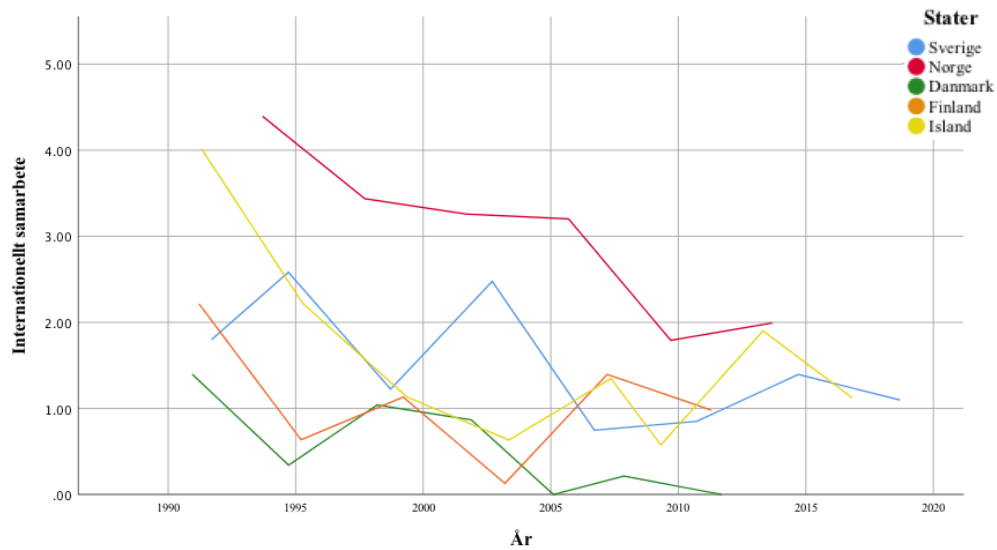
Graf 3: Nationell jämförelse – Extern säkerhet, försvar och militär

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till extern säkerhet, försvar och militär i de nordiska partiernas valmanifest 1990–2018.

Grafen används för att tyda nationella preferenser, samt skillnader och samförstånd mellan de nordiska staterna. Grafen visar dock inga tydliga korrelationer. Staterna ligger lågt och nära varandra, med undantag för Danmark innan 1995 och Norge som har en högre andel positiva referenser. Sverige stiger markant efter 2015, men data saknas för jämförelser med övriga nordiska stater.

Graf 4: Nationell jämförelse – Internationellt samarbete

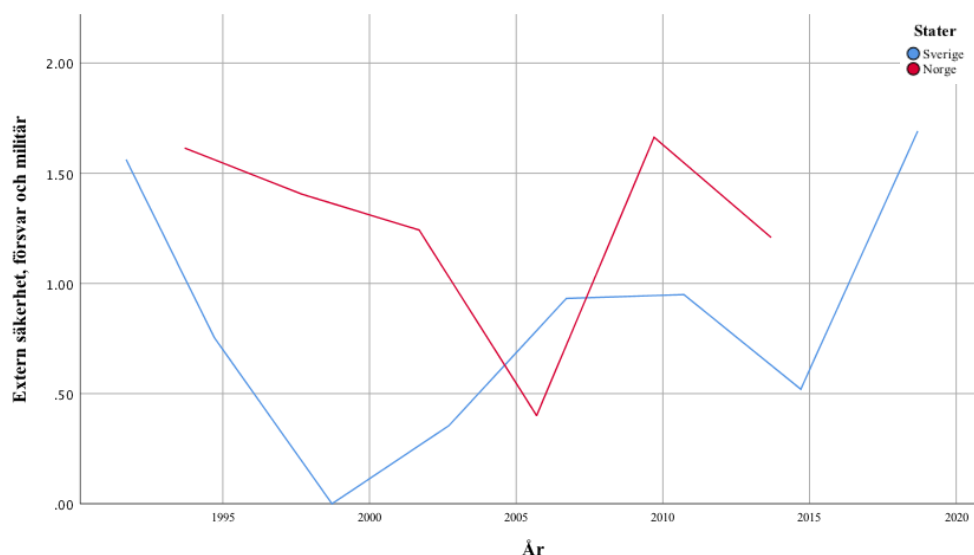
Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till internationellt samarbete i de nordiska partiernas valmanifest 1990–2018.

Grafen används för att tyda nationella preferenser, samt skillnader och samförstånd mellan de nordiska staterna. Finland och Danmark tycks följa en liknande trend fram till 2003. Sverige har en motsatt trend, men följer en trögare tendens med Norge efter 2003. Norge och Island följer en nedåtgående trend fram till 2003. Sverige, Finland, Island och i viss mån Norge har närmat sig varandra. Norge har genomgående högst andelar positiva referenser till variabeln, även Sverige ligger i viss mån högre vid en jämförelse.

4.2 Ideologisk jämförelse – Partier mellan stater

4.2.1 Liberalkonservativa

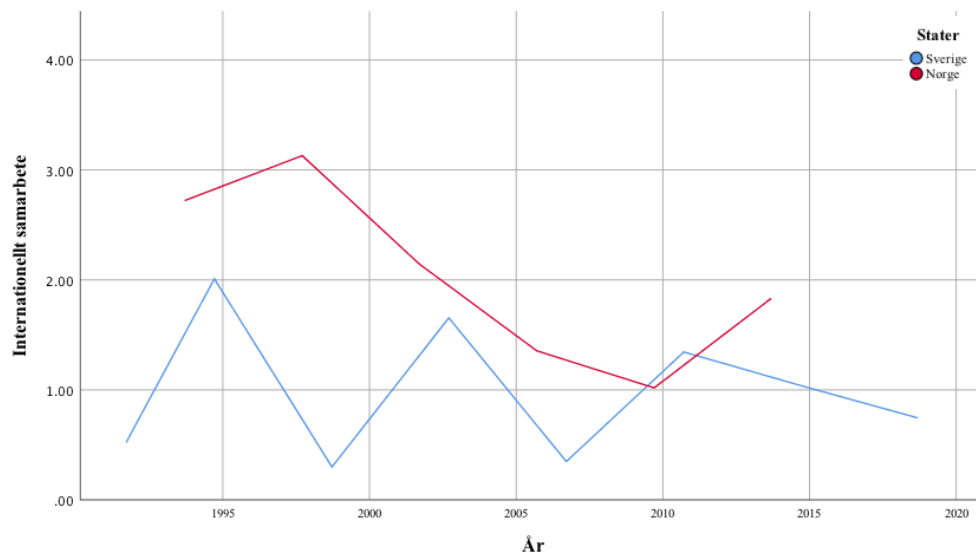
Graf 5: Moderaterna och Høyre – Extern säkerhet, försvar och militär

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till extern säkerhet, försvar och militär i Moderaternas och Høyres valmanifest 1991–2018.

Grafen används för att tyda mönster mellan ideologiskt lika partier mellan Sverige och Norge. Den illustrerar huvudsakligen en negativ korrelation mellan Høyre och Moderaterna 1999–2011. Det finns vissa positiva korrelationer innan 1999 samt 2011–2013. Høyre har överlag högre andelar positiva referenser, med undantag för 2004–2007.

Graf 6: Moderaterna och Høyre – Internationellt samarbete

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till internationellt samarbete i Moderaternas och Høyres valmanifest 1991–2018.

Grafen används för att tyda mönster mellan ideologiskt lika partier mellan Sverige och Norge. Den visar på en stadig nedgång för Høyres andelar referenser fram till 2010, medan Moderaterna pendlar och skapar både positiva och negativa korrelationer. Efter 2010 vänder Høyre i samklang med Moderaterna, då Moderaterna för en kort period överstiger Høyre i andelen positiva referenser.

4.2.2 Socialdemokratiska

Graf 7: Socialdemokraterna och Arbeiderpartiet – Extern säkerhet, försvar och militär

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till extern säkerhet, försvar och militär i Socialdemokraternas och Arbeiderpartiets valmanifest 1991–2018.

Grafen används för att tyda mönster mellan ideologiskt lika partier mellan Sverige och Norge. Den visar nästan exkluderande på en negativ korrelation mellan Arbeiderpartiet och Socialdemokraterna för variabeln. Arbeiderpartiet är mer positivt inställda till variabeln, med ett kortvarigt undantag runt 2005. Socialdemokraterna stiger noterbart efter 2015, men det finns ingen data att jämföra med Arbeiderpartiet.

Graf 8: Socialdemokraterna och Arbeiderpartiet – Internationellt samarbete

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till internationellt samarbete i Socialdemokraternas och Arbeiderpartiets valmanifest 1991–2018.

Grafen används för att tyda mönster mellan ideologiskt lika partier mellan Sverige och Norge. Den visar på negativa korrelationer innan 1995, 2003–2006 samt 2011–2013. Överlag tycks det dock finnas en positiv korrelation, även om denna är något trög. Arbeiderpartiet är genomgående mer positivt inställda jämfört med Socialdemokraterna.

4.3 Nationell jämförelse – Partier inom staten

4.3.1 Norge

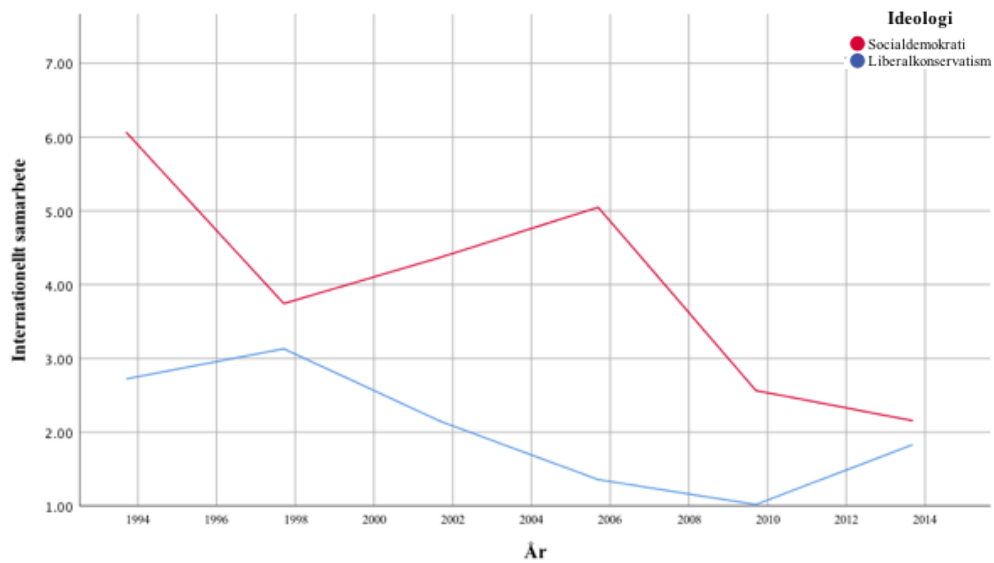
Graf 9: Høyre och Arbeiderpartiet – Extern säkerhet, försvar och militär

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till extern säkerhet, försvar och militär i Høyres och Arbeiderpartiets valmanifest 1993–2013.

Grafen används för att tyda mönster mellan ideologiskt skilda partier inom staten. Den visar på en negativ korrelation under perioden 1998–2002, men också en positiv korrelation efter 2002. Høyre uttryckte överlag en högre andel positiva referenser till variabeln, men 2007–2011 var Arbeiderpartiet mer positivt.

Graf 10: Høyre och Arbeiderpartiet – Internationellt samarbeite

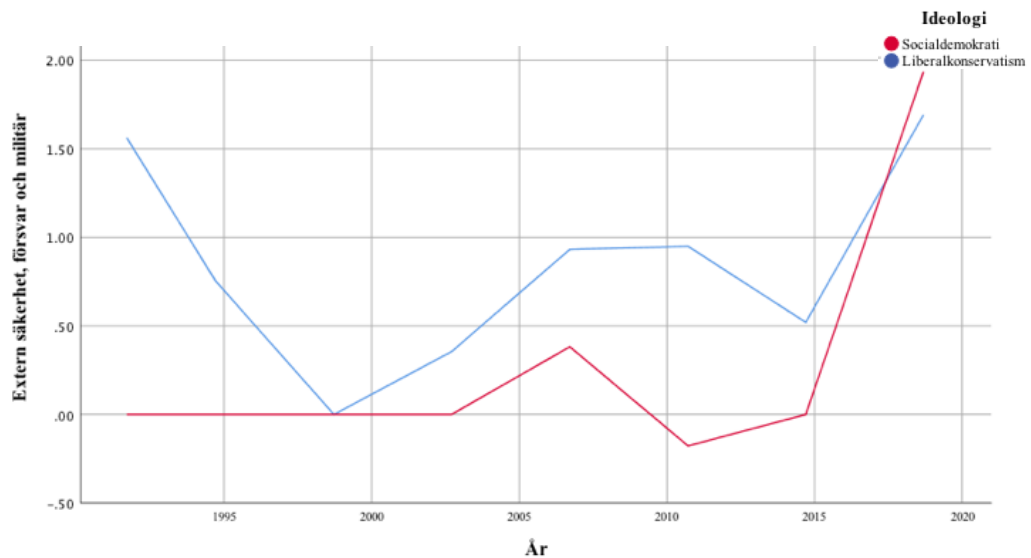

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till internationellt samarbeite i Høyres och Arbeiderpartiets valmanifest 1993–2013.

Grafen används för att tyda mönster mellan ideologiskt skilda partier inom staten. Den illustrerar nästan exkluderade på en negativ korrelation, endast mellan 2006 och 2009 finns antydning till en positiv korrelation. Arbeiderpartiet uttrycker dessutom under hela perioden en högre andel positiva referenser till variabeln än Høyre.

4.3.2 Sverige

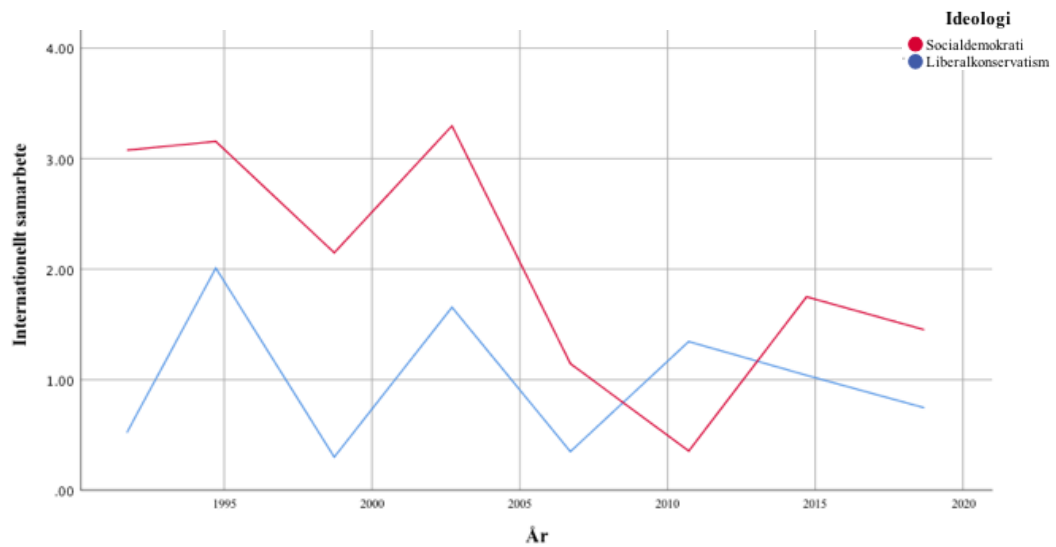
Graf 11: Moderaterna och Socialdemokraterna – Extern säkerhet, försvar och militär

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till extern säkerhet, försvar och militär i Moderaternas och Socialdemokraternas valmanifest 1991–2018.

Grafen används för att tyda mönster mellan ideologiskt skilda partier inom staten. Den visar på en liknande tendens mellan partierna 2003–2007 samt efter 2015, men en viss motsatt tendens mellan 2007 och 2015. Moderaterna uttryckte överlag en högre andel positiva referenser till variabeln. Socialdemokraterna gjorde noterbart många negativa referenser 2010–2015, men ökade och översteg Moderaternas efter 2017.

Graf 12: Moderaterna och Socialdemokraterna – Internationellt samarbete

Grafen illustrerar medelpunkten för andelen positiva och negativa referenser till internationellt samarbete i Moderaternas och Socialdemokraternas valmanifest 1991–2018.

Grafen används för att tyda mönster mellan ideologiskt skilda partier inom staten. Den visar på en positiv korrelation mellan partierna 1995–2005, men en negativ korrelation 2007–2015. Socialdemokraterna uttryckte överlag en högre andel positiva referenser till variabeln, men Moderaterna översteg Socialdemokraterna 2007–2013.

5 Partiernas säkerhetspolitik i fokus

5.1 Arbeiderpartiet

5.1.1 Deklaration och debatt 2007/08

Tabell 3: Resultat innehållsanalys Arbeiderpartiet 2007/08 (N=52)

Arbeiderpartiet 07/08	Global säkerhet	Europeisk säkerhet	Nordisk säkerhet	Nationell säkerhet
Positiva referenser Extern säkerhet, försvar och militär	3.8 %	1.9 %	5.8 %	11.5 %
Negativa referenser Extern säkerhet, försvar och militär	17.3 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Positiva referenser Internationellt samarbete	34.6 %	11.5 %	3.8 %	7.7 %
Negativa referenser Internationellt samarbete	0.0 %	0.0 %	0.0 %	1.9 %

Partiets *världssyn* beskrev en värld där geopolitiken och de traditionella militärstrategiska perspektiven var relevanta, men inte lika dominerande. Konflikter uppstod längs politiska, socioekonomiska och religiösa skiljelinjer såväl som mellan västliga och orientaliska samhällen. Det *överordnade målet* utgjordes av nationens egenintressen, men partiet uttryckte ett *principiellt* ansvar att agera i stöd för ett internationellt rättssamhälle som skyddar de svaga och lägger band på de starka, samt för global utjämning. *Kausala uppfattningar* uttrycktes av ett samband mellan internationalisering och en stats överlevnad, där formell suveränitet behövde ge vika för internationellt samarbete. Konflikter globalt utgjorde också ett hot mot staten. *Historiska erfarenheter* innefattade uttalanden om att kalla kriget medfört vissa konstanter gentemot Ryssland, att Norges erfarenheter i nordområdena skapat behov för europeiska och atlantiska samarbetspartners, samt att Norges val av allianstillhörighet efter andra världskriget skapat en säkerhetsförankring i Nato. Partiet refererade till *materiella betingelser* så som gas- och oljeresurserna, den långa kustlinjen, de stora havsområdena och nordområdena.

Paritet uttalade sig också om en *nationell gemenskap* i form av norska värderingar och en norsk internationell ledarskapsroll. Arbeiderpartiet gjorde flera referenser till *behovet av nordiskt samarbete* rörande norra Skandinavien, Arktis och Nordatlanten. Partiet förespråkade dock främst ett utökat samarbete i de fall där utmaningarna inte kunde kopplas direkt till Nato eller EU, och gav inte uttryck för en upplevd nordisk gemenskap.

5.1.2 Debatt 2017/18

Tabell 4: Resultat innehållsanalys Arbeiderpartiet 2017/18 (N=21)

Arbeiderpartiet 17/18	Global säkerhet	Europeisk säkerhet	Nordisk säkerhet	Nationell säkerhet
Positiva referenser Extern säkerhet, försvar och militär	28.6 %	0.0 %	0.0 %	4.8 %
Negativa referenser Extern säkerhet, försvar och militär	14.3 %	0.0 %	0.0 %	4.8 %
Positiva referenser Internationellt samarbete	23.8 %	14.3 %	4.8 %	0.0 %
Negativa referenser Internationellt samarbete	4.8 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %

Arbeiderpartiets *världsbild* beskrevs i termer av politisk irrationalitet. För *principiella uppfattning* fanns uttalanden om att nationen hade ett säkerhetspolitiskt ansvar i Europa och världen, samt att nationens tillförlitlighet utgjorde en viktig princip. För *kausala uppfattningar* uttryckte Arbeiderpartiet att ett reglerat internationellt system kunde hindra de starkaste staterna från att styra över resten. När stater drar sig ut globala samarbeten skapas därför instabilitet, medan respekt för internationella avtal ger trygghet. Arbeiderpartiet hänvisade till att *historiska erfarenheter* illustrerade vikten av att Norge upprätthåller kontakt med Ryssland. Partiet pekade även på att erfarenheter av internationella kompromisser gynnat nationens förutsättningar att förbi en självständig stat. Några referenser till en nationell kulturell gemenskap återfanns dock inte, men partiet belyste *materiella egenskaper* så som den 196 kilometer långa gränsen med Ryssland och den framförhandlade gränsen till havs, samt att Norge är ett litet land. Inga uttalanden kopplades till en nordisk säkerhetskultur.

5.1.3 Slutkommentarer Arbeiderpartiet

Arbeiderpartiet hade ett högt antal positiva referenser till internationellt samarbete. Det skedde dock en förskjutning mellan 2007/08 och 2017/18. Det senare tidsnedslaget innefattade i högre utsträckning positiva referenser till extern säkerhet, försvar och militär, och illustrerade en nedgång för andelen positiva uttalanden om internationellt samarbete. En jämförelse mellan tidsnedslagen visar på färre uttalanden gällande nationell och nordisk säkerhet till förmån för ett ökat globalt fokus 2017/18. Båda tidsnedslag mätte flertalet mekanismer kopplat till ideologi. En jämförelse visar också på en nedgång i antalet mekanismer kopplade till strategisk kultur såväl som till nordisk säkerhetskultur.

5.2 Høyre

5.2.1 Debatt 2007/08

Tabell 5: Resultat innehållsanalys Høyre 2007/08 (N=21)

Høyre 07/08	Global säkerhet	Europeisk säkerhet	Nordisk säkerhet	Nationell säkerhet
Positiva referenser Extern säkerhet, försvar och militär	14.3 %	0.0 %	9.5 %	9.5 %
Negativa referenser Extern säkerhet, försvar och militär	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Positiva referenser Internationellt samarbete	43.9 %	4.8 %	9.5 %	9.5 %
Negativa referenser Internationellt samarbete	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %

Gällande *världssyn* gav Høyre uttryck för nya maktbalanser där världen utvecklats i en multipolär riktning och västvärlden inte längre stod i centrum. För *principiella uppfattningar* och *överordnade mål* lyfte partiet fram värnandet om det internationella systemet, behovet av ekonomiska och militära samarbeten samt satsningar på försvaret. Gällande *kausala uppfattningar* ansåg Høyre att gemensamma plattformar utgjorde ett viktigt medel för att bemöta globala utmaningar och motverka isolering, och det fanns ett behov för att styrka dessa. Høyre belyste att *historiska erfarenheter* från andra världskriget var en påminnelse

om vikten av demokrati, mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och en öppen ekonomi. Partiet refererade även till de fri- och rättigheter som blev vedertaget i Stortinget 1814. Høyre gjorde inga uttalanden om en nationell kulturell gemenskap, men gjorde en beskrivning av Norge som ett litet land i termer av *materiella betingelser*. Partiet saknade referenser kopplade till en nordisk säkerhetskultur.

5.2.2 Deklaration och debatt 2017/18

Tabell 6: Resultat innehållsanalys Høyre 2017/18 (N=82)

Høyre 17/18	Global säkerhet	Europeisk säkerhet	Nordisk säkerhet	Nationell säkerhet
Positiva referenser Extern säkerhet, försvar och militär	12.2 %	2.4 %	1.2 %	12.2 %
Negativa referenser Extern säkerhet, försvar och militär	3.7 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Positiva referenser Internationellt samarbete	39.0 %	15.8 %	1.2 %	12.2 %
Negativa referenser Internationellt samarbete	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %

Høyre beskrev en värld präglad av polarisering och konfrontation. *Verklighetsbilden* illustrerades av maktförskjutningar, tillbakagång mot stormaktrivalitet och klassisk geopolitik. Partiets *överordnade mål* utgjordes ytterst av nationens säkerhetsintressen, men också av styrkandet av det multilaterala systemet och den internationella rättsordningen. Framförallt genom ett europeiskt engagemang. Høyres *kausala uppfattningar* utgjordes av samband mellan ökad polarisering och en otrygg värld, samt mellan ostabila förhållanden utanför Europa och instabilitet i närområdet. Partiet uttryckte ett samband mellan nationens säkerhet och ett tryggt, fritt och ekonomisk starkt Europa. Gällande *historiska erfarenheter* uttryckte partiet att sedan efterkrigstiden hade USA varit Norges närmaste allierade, där Nato utgjort stammen för norsk säkerhetspolitik och europeiskt försvar. Under argumentationen beskrevs även Ryssland om en konstant faktor. Høyre berörde Norges negativa erfarenheter av försök till neutralitet i två världskrig, och att Norge snarare behövde delta i förpliktande samarbeten med stater som stod nära geografiskt, kulturellt och värderingsmässigt. Høyre belyste en *kulturell gemenskap* genom uttryckta norska värderingar, och porträtterade en norsk ledarroll gällande kärnvapenedrustning och freds- och försoningsarbete. *Materiella betingelser*, så som landets geopolitiska läge och den strategiska vikten

av nordområdena och Atlanten lyftes fram. Høyre hade inga uttalanden som kopplades till en nordisk kulturell gemenskap, men lyfte *behovet av nordiskt försvarssamarbete* framförallt som en del av ett starkt Europa.

5.2.3 Slutkommentarer Høyre

Høyre mätte högt för positiva referenser till båda variabler, och hade nästintill inga negativa referenser. En förskjutning kan urskiljas där Høyres gjorde färre positiva uttalanden gällande extern säkerhet, försvar och militär 2017/18. Ett skifte kan även urskiljas för de geografiska nivåerna där Høyre växlade från ett fokus på global, nordisk och nationell säkerhet till att i högre utsträckning belysa europeisk såväl som nationell säkerhet vid det senare tidsnedslaget. Partiet mätte högt för ideologiska mekanismer vid samtliga mätningar. Referenser till en strategisk kultur ökade markant 2017/18, framförallt genom historiska erfarenheter och materiella betingelser. Vid det första tidsnedslaget gjorde Høyre inga referenser till en nordisk säkerhetskultur, men belyste ett samarbetsbehov tio år senare.

5.3 Moderaterna

5.3.1 Deklaration och debatt 2007/08

Tabell 7: Resultat innehållsanalys Moderaterna 2007/08 (N=67)

Moderaterna 07/08	Global säkerhet	Europeisk säkerhet	Nordisk säkerhet	Nationell säkerhet
Positiva referenser Extern säkerhet, försvar och militär	7.5 %	3.0 %	1.5 %	0.0 %
Negativa referenser Extern säkerhet, försvar och militär	7.5 %	1.5 %	0.0 %	0.0 %
Positiva referenser Internationellt samarbete	35.7 %	34.3 %	6.0 %	3.0 %
Negativa referenser Internationellt samarbete	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %

Moderaternas *världsbild* beskrev en samtid som skapat nya utmaningar på flertalet säkerhetspolitiska områden. Partiet gav uttryck för grundläggande *principiella uppfattningar* som solidarisk säkerhet, rättssäkerhet, folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Europa var i fokus för partiets *kausala uppfattningar*; ett splittrat Europa är ett försvagat Europa, medan ett säkert Europa är byggt på starka organisationer och värderingar. Moderaterna gav uttryck för att Europa var beroende av multilateralism där internationella organisationer utgjorde en förutsättning för att inte återgå till stormaktspolitiken. Gällande *historiska erfarenheter* uttryckte Moderaterna att strategin om militär alliansfrihet skulle upprätthållas. Partiet gav uttryck för en *kulturell gemenskap* i form av en svensk roll som fredsmakt, samt värnandet om människors fri- och rättigheter som en nationell princip. Partiet gav inga referenser till unika materiella betingelser. Moderaterna gjorde inga referenser till en nordisk kulturell gemenskap, men belyste behovet av ett nordiskt samarbete, inklusive bilaterala samarbeten, gällande de nordligaste delarna av Skandinavien och Östersjöområdet. Moderaterna ansåg även att det fanns förutsättningar för nordiska samarbeten genom fredsoperationer och Natos snabbinsatsstyrka, och gav uttryck för en solidarisk förpliktelse vid angrepp på andra nordiska stater.

5.3.2 Debatt 2017/18

Tabell 8: Resultat innehållsanalys Moderaterna 2017/18 (N=30)

Moderaterna 17/18	Global säkerhet	Europeisk säkerhet	Nordisk säkerhet	Nationell säkerhet
Positiva referenser Extern säkerhet, försvar och militär	6.7 %	13.3 %	0.0 %	10.0 %
Negativa referenser Extern säkerhet, försvar och militär	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Positiva referenser Internationellt samarbete	26.7 %	30.0 %	3.3 %	10.0 %
Negativa referenser Internationellt samarbete	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %

Moderaternas *världsbild* beskrev ett läge som var mer osäkerhet för Europa än det varit sedan kalla kriget. Totalitära krafter ansågs växa, medan liberala värderingar ifrågasattes. Moderaternas *överordnade mål* var värnandet om samarbeten med direkt koppling till nationens intressen. Ett mål var att bygga upp den egna försvarsförmågan genom EU och Nato. Politisk liberalism, marknadsekonomi,

frihandel, grundläggande fri- och rättigheter samt demokrati beskrevs som centrala *principer*. *Kausala uppfattningar* utgjordes av samband mellan Nato och den europeiska säkerhetsstrukturen, där ett medlemskap i organisationen ansågs avgörande för att inkluderas i närområdets försvarsplanering. Partiet gav uttryck för ett samband mellan Rysslands användande av militärt våld och det säkerhetspolitiska kravet på samarbete med EU och Nato. Moderaterna såg även ett samband mellan spänningar i Europa och hotet mot den internationella ordningen. Partiet saknade referenser till nationella historiska erfarenheter, men refererade till en *kulturell gemenskap* i form av ett Sverige som satt upp för mänskliga rättigheter, jämställdhetsarbete, civilsamhället, öppenhet och transparens. Analysen fann uttalanden om *materiella egenskaper* som det geopolitiska läget och en förflyttade konfrontationslinje mellan Ryssland och Nato till Östersjöområdet. Moderaterna gjorde inga uttalanden till en nordisk säkerhetskultur.

5.3.3 Slutkommentarer Moderaterna

Moderaterna hade vid tidsnedlagen en hög andel positiva referenser till internationellt samarbete, men en tydlig förskjutning gjordes där partiet 2017/18 uppmätte en markant högre andel positiva referenser till den militära variabeln. En förskjutning gjordes även från ett globalt fokus, till förmån för nationens säkerhet. Europeisk säkerhet mätte högt för båda nedslag, men ökade något vid det senare medan nordisk säkerhet minskade. Dessa företeelser fanns också i mekanismspårningen. Moderaterna hade flera uttalanden kopplat till ideologiska mekanismer, färre till en strategisk kultur respektive få referenser gällande en nordisk säkerhetskultur. Partiet fokuserade vid båda tidsnedslagen på Europa. Nato omnämndes positivt 2007/08 såväl som 2017/18, men en skillnad kunde observeras i hur partiet förhöll sig till den militära alliansfriheten.

5.4 Socialdemokraterna

5.4.1 Debatt 2007/08

Tabell 9: Resultat innehållsanalys Socialdemokraterna 2007/08 (N=25)

Socialdemokraterna 07/08	Global säkerhet	Europeisk säkerhet	Nordisk säkerhet	Nationell säkerhet
Positiva referenser Extern säkerhet, försvar och militär	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Negativa referenser Extern säkerhet, försvar och militär	56.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %

Positiva referenser Internationellt samarbete	24.0 %	8.0 %	0.0 %	0.0 %
Negativa referenser Internationellt samarbete	12.0 %	0.0 %	0.0%	0.0 %

Socialdemokraterna gav uttryck för en *världssyn* där stormakterna kontinuerligt prioriteras medan mindre stater glöms bort, och där fattigare länder utnyttjas av det nuvarande internationella ekonomiska systemet. Partiets *principiella uppfattningar* utgjordes av rättvisa, jämlikhet och solidaritet, och Socialdemokraterna lyfte behovet av en feministisk röst i världen. För *kausala uppfattningar* fann undersökningen att partiet såg ett samband mellan globala konflikter och nationell säkerhet, samt mellan en mer rättvis fördelning av resurser och fred. En del av lösningarna för säkerhetspolitiska utmaningar var därför en utjämning av orättvisorna i världen. För *historiska erfarenheter* gav Socialdemokraterna uttryck för neutralitet som en väsentlig svensk strategi, och gällande en *kulturell gemenskap* belystes Sveriges ledarroll i den globala kärnvapennedrustningen. Partiet gjorde inga uttalanden kopplat till en nordisk säkerhetskultur.

5.4.2 Deklaration och debatt 2017/18

Tabell 10: Resultat innehållsanalys Socialdemokraterna 2017/18 (N=33)

Socialdemokraterna 17/18	Global säkerhet	Europeisk säkerhet	Nordisk säkerhet	Nationell säkerhet
Positiva referenser Extern säkerhet, försvar och militär	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Negativa referenser Extern säkerhet, försvar och militär	12.1 %	0.0 %	0.0 %	6.1 %
Positiva referenser Internationellt samarbete	42.3 %	27.3 %	6.1 %	6.1 %
Negativa referenser Internationellt samarbete	0.0 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %

Socialdemokraternas *världssyn* vittnade om att demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsprinciper motarbetades globalt, samt att samtidens säkerhetshot inte enbart var militära. Partiet uttryckte att nationens trygghet var ett *överordnat mål*, men även upprätthållandet av en regelbaserad världsordning genom FN. *Principiella uppfattningar* utgjordes av rättvisa, jämlikhet, jämställdhet och social trygghet. Multilaterism, frihandel och dialog, de metoder som partiet ansåg ofta företräddas av kvinnor, skulle främjas. För *kausala uppfattningar* uttryckte partiet att nationen var beroende av EU-samarbetet, men att en minskad respekt för rättsstatsprinciper i medlemsländerna utgjorde ett hot. Andra kausala uppfattningar utgjordes av samband mellan internationella normer och nationens säkerhet, kvinnligt deltagande och en fredligare värld, samt instabilitet och radikalisering. I termer av *historiska erfarenheter* belyste Socialdemokraterna att andra stater i närområdet vände sig till Nato efter andra världskriget och Sovjetunionens fall, men att Sveriges militär alliansfrihet bidragit till stabilitet i norra Europa. Partiet belyste en svensk säkerhetspolitisk doktrin, byggt på samarbete och förebyggande fredsarbete, där Sveriges närvaro internationellt utgjort nationens styrka. Gällande en *kulturell gemenskap* antydde Socialdemokraterna att Sverige har en annan historia, tradition och geografiskt läge än andra nordiska stater. Partiet uttalade sig om en svensk internationell roll, där nationen borde fortsätta stödja gemensamma värderingar. Socialdemokraterna uttryckte vissa *materiella betingelser* genom referenser till nationens komplicerade närområde. Partiet refererade till en *nordisk kulturell gemenskap* i termer av ett inkluderande, tryggt och öppet Norden där samtliga stater är en del av en ökad internationalisering, såväl som *behovet av ett ökat nordiskt samarbete* med fokus på Finland.

5.4.3 Slutkommentarer Socialdemokraterna

Socialdemokraterna illustrerade flera förskjutningar mellan tidsnedslagen. Partiet uttryckte färre negativa referenser till den militära variabeln, och ökade istället i positiva referenser till internationellt samarbete 2017/18. En skiftning skedde från ett globalt fokus, till förmån för en ökad grad av referenser gällande europeisk och nationell säkerhet. Mekanismsparningen fann flera referenser kopplade till mekanismerna för ideologi 2007/08 såväl som 2017/18. Vid det första nedslaget belystes dock en orättvis fördelning i högre utsträckningen, medan den senare tidpunkten illustrerade ett ökat fokus på nationens trygghet. 2017/18 illustrerade även en markant ökning i referenser till en strategisk kultur framförallt genom historiska erfarenheter och en kulturell gemenskap. Mekanismerna för en nordisk säkerhetskultur var låg, men det senare tidsnedslaget uppmätte några uttalanden rörande mekanismerna.

6 Ideologiska strider

Förutsatt att ideologi inverkar vid konstruktionen av säkerhetspolitiken bör resultatet illustrera likheter mellan ideologiskt lika partier mellan staterna och skillnader mellan ideologiskt skilda partier inom staterna. Resultatet från studiens empiriska undersökningar kommer nedan att jämföras utifrån ideologiska tillhörigheter.

Den **kvantitativa analysen** illustrerade vissa preferens efter ideologisk tillhörighet. De nordiska socialdemokratiska partierna var överlag mer positivt inställda till internationellt samarbete, medan de nordiska liberalkonservativa partierna var mer positiva till extern säkerhet, försvar och militär. De socialdemokratiska partierna hade också en högre andel negativa referenser gällande den militära variabeln. Arbeiderpartiet och Socialdemokraterna hade en tydlig tendens gällande internationellt samarbete, men inte för den militära variabeln. Det gick inte att etablera mönster för Moderaterna och Høyre, trots några noterbara positiva korrelationer. Undersökningen illustrerar således vissa likheter mellan ideologiskt lika partier mellan stater, och också skillnader.

Innehållsanalysen uppmätte likheter mellan de liberalkonservativa partierna. Høyre och Moderaterna hade många positiva referenser till variablerna, för den militära variabeln rörde de sig dock åt skilda håll mellan tidsnedslagen. De skilde sig något i geografiska preferenser, men rörde sig i liknande riktning med ökat fokus på europeisk och nationell säkerhet 2017/18. De socialdemokratiska partierna mätte också högt för positiva referenser till internationellt samarbete för global säkerhet, men rörde sig i motsatt riktning mellan tidsnedslagen. De hade skilda inställningar gällande den militära variabeln, där Arbeiderpartiet var mer positivt och Socialdemokraterna mer negativt. Arbeiderpartiets andel positiva referenser, och Socialdemokraternas negativa referenser minskade dock 2017/18. För geografiskt fokus fanns motsatta tendenser, där Arbeiderpartiet hade ett ökat global fokus medan Socialdemokraterna i ökad utsträckning berörde europeisk och nationell säkerhet. Ideologiska likheter såväl som skillnad illustrerades således även av innehållsanalysen.

Vid **mekanismspårningen** för ideologi fastställdes flertalet referenser. De liberalkonservativa partierna beskrev tilldels en liknande världssyn, även om Høyre hade ett annat fokus på förändrade maktbalanser. För principiella uppfattningar fann partierna att det multilaterala systemet behövde värnas om, inklusive liberala idéer och rättsordningen. De förespråkade ekonomiska såväl som militära samarbeten, och illustrerade ett ökat fokus på EU och Nato mellan tidsnedslagen. För kausala uppfattningar fann de ett behov av stärkta internationella organisationer för bevarandet av regional säkerhet. De socialdemokratiska partierna gav uttryck för att det militära perspektivet var relevant men inte lika ledande. Arbeiderpartiet skildrade samhällen som påverkades av konflikter längs olika skiljelinjer, medan

Socialdemokraterna framställde en värld där fattigare länder utnyttjas av det internationella systemet. För principiella uppfattning lyftes liknande värderingar; rättvisa, jämlikheter och internationellt samarbete. Arbeiderpartiet framställde nationens säkerhet som ett överordnat mål vid första tidsnedslaget, medan denna snarare prioriterades av Socialdemokraterna 2017/18. För kausala uppfattning gav partierna uttryck för att en rättvis fördelning och globala utjämningar var viktigt för internationell fred vid första tidsnedslaget, och hänvisade även till internationella normer och ett starkt internationellt system som avgörande för säkerheten. Undersökningen mätte således flertalet mekanismer såväl som liknande motivförklaringar mellan ideologiskt lika partier.

Sammanfattningsvis illustrerar resultatet noterbara likheter mellan ideologiskt lika partier över nationsgränserna i säkerhetspolitiska frågor. Det fanns dock även skillnader mellan dem vilket noterades vid den kvantitativa undersökningen såväl som innehållsanalysen. Mekanismspårningen mätte å andrasidan flertalet mekanismer för ideologi. Skiljaktigheterna inom stater såväl som likheter mellan stater kan således förklaras av olika ideologiska utgångspunkter i termer av verklighetsuppfattningar, mål och medel. Även om de ideologiskt skilda partierna också uttryckte delade föreställningar, var de inte alltid ense i vilka uppfattningar och mål de ansåg skulle prioriteras. De gav även uttryck för vissa skilda uppfattningar om kausala samband, och således vilka strategier de ansåg att staten skulle eftersträva. Att ideologin spelar en roll kan således förklara likheter såväl om skillnader mellan de nordiska staterna beroende av vilka partier som sitter på regeringsmakten.

7 Nationella samförstånd

Förutsatt att den strategiska kulturen inverkar vid konstruktionen av säkerhetspolitisk policy bör resultatet illustrera likheter mellan ideologiskt skilda partier inom staterna och skillnader mellan ideologiskt lika partier mellan staterna. Resultatet från studiens empiriska undersökningar kommer nedan att jämföras utifrån nationella tillhörigheter.

Vid en **kvantitativ analys** av de nordiska partierna var det svårt att se en tydlig nationell preferens, men de norska partierna var generellt mer positivt inställda till variablerna. För Arbeiderpartiet och Høyre fanns flertalet negativa korrelationer, men också positiva korrelationer för den militära variabeln. Moderaterna och Socialdemokraterna illustrerade fler liknande tendenser, men även några motsatta sådana. Totalt sett visade de ideologiskt skilda partier inom Norge och Sverige på vissa gemensamma mönster. Några grafer illustrerade dock tydliga negativa korrelationer, inte minst för Arbeiderpartiet och Høyre gällande internationellt samarbete. Resultatet från den kvantitativa undersökningen tyder således på att nationell tillhörighet påverkar partiernas ställningstaganden, dock med distinkta undantag vilket noterades i högre grad för de norska partierna.

I **innehållsanalysen** mätte Arbeiderpartiet och Høyre högt för positiva referenser till båda variabler, men rörde sig i motsatta riktningar mellan tidsnedslagen för variablerna såväl som de geografiska nivåerna. Arbeiderpartiet hade även vissa negativa referenser till båda variabler. I en jämförelse mellan de svenska partierna mättes positiva referenser till internationellt samarbete högt. De följde en liknande trend för variabeln såväl som för geografiskt fokus, men Moderaterna illustrerade fler referenser till europeisk och nationell säkerhet. Socialdemokraterna hade en hög andel negativa referenser till den militära variabeln, medan Moderaterna mätte högre för positiva referenser till densamma. Trenden visade på att Moderaternas positiva referenser ökade, medan Socialdemokraternas negativa referenser minskade mellan tidsnedslagen. Resultatet tyder således på att det finns likheter mellan ideologiskt skilda partier inom stater, men även tydliga åtskillnader. Dessa vara något mer framträdande för de svenska partierna, trots vissa närmanden 2017/18.

Gällande **mekanismspårningen** för strategisk kultur fann undersökningen ett antal referenser. Uttalanden som kunde placeras inom historiska erfarenheter, nationell kulturell gemenskap och materiella betingelser var beaktansvärt fler för de norska partierna. Arbeiderpartiet och Høyre refererade till norska historiska erfarenheter från andra världskriget eller kalla kriget vid samtliga mätningar, och belyste norska värderingar och roller såväl som materiella betingelser. För Moderaterna och Socialdemokraterna var hänvisningarna betydligt färre. Neutralitet och militär alliansfrihet benämndes som viktiga principer, men 2017/18 ifrågasattes dessa av Moderaterna. De historiska erfarenheterna var få, men en nationell

kulturell gemenskap belystes i viss mån i form av svenska roller och värderingar. Vid några tillfällen benämndes materiella betingelser, där Socialdemokraterna hänvisade till ett komplicerat närområde och Moderaterna lyfte fram nationens närhet till konfrontationslinjen mellan Ryssland och Nato i Östersjöregionen. Resultatet från mekanismspårningen tyder således på att det finns vissa kopplingar till en strategisk kultur hos samtliga partier, men att dessa är betydelsefullt mer centrala för de norska partierna.

Sammanfattningsvis tyder resultatet från undersökningarna på att den strategiska kulturen spelat en roll för partiernas ställningstaganden. Detta var tydligare för de norska partierna i de kvalitativa undersökningarna, men motsades tilldels av kvantitativa mönster. De svenska partierna hade fler motsägande ställningstaganden såväl som färre mekanismer för teorin om strategisk kultur, men illustrerade vissa positiva korrelationer kvantitativt. Samförståndet mellan, framförallt de norska parterna, tycks dock bottna i mönster av gemensamma övertygelser, attityder och beteenden som formats av ovanstående illustrerande mekanismer. Eftersom erfarenheter och egenskaper varierar mellan de nordiska staterna så tolkar de norska och i viss mån svenska partierna strategiska verkligheter efter nationella premisser trots ideologiska skiljaktigheter och likheter inom respektive mellan nationsgränserna. Detta kan således leda till att de nordiska staterna konstruerar skilda säkerhetspolitiska linjer.

8 Nordens roll

Förutsatt att den nordiska säkerhetskulturen influerar på de nordiska staternas säkerhetspolitiska policys bör resultatet illustrera likheter oberoende av partiernas ideologiska och nationella tillhörighet. Resultatet från studiens empiriska undersökningar kommer nedan att jämföras utifrån nationella såväl som ideologiska tillhörigheter.

Den **kvantitativa undersökningen** fann inga tydliga gemensamt nordiska preferenser där staterna hade positiva såväl som negativa korrelationer. Sverige, Finland, Island och tilldels Norge närmade sig dock varandra, vilket kan spegla en återkomst av det nordiska perspektivet. Den kvantitativa undersökningen illustrerade också vissa liknande mönster trots ideologiska skillnader, vilket kan tyda på att en nordisk preferens influerar partiernas ställningstaganden oberoende av ideologisk tillhörighet.

Innehållsanalysen visade på att de norska och svenska partierna gjorde en stor andel positiva referenser till internationellt samarbete. Det fanns dock skillnader rörande variabeln extern säkerhet, försvar och militär. Dessutom fanns inga gemensamma tendenser mellan tidsnedslagen. Partierna hade dock överlag en hög andel referenser till global säkerhet. För nordisk säkerhet mätte partierna relativt lågt, och tendenserna gick nedåt mellan tidsnedslagen för samtliga partier utom för Socialdemokraterna. Generellt var således stödet för en nordisk säkerhetskultur i innehållsanalysen svagt.

Vid **mekanismspårningen** fann undersökningen få uttalanden gällande en upplevd nordisk kulturell gemenskap eller behovet av utökat nordiskt samarbete. Vid flera mätningar fann spårningen inga referenser. Arbeiderpartiet förespråkade utökade nordiska och bilaterala samarbeten gällande utmaningar norrut på den skandinaviska halvön, Arktis samt Nordatlanten. För Arbeiderpartiet, Høyre såväl som Moderaterna var ett nordiskt samarbete framförallt önskvärt i relation till Europa och andra säkerhetssamarbeten. Socialdemokraterna var det enda partiet som gav uttryck för en upplevd nordisk gemenskap i form av ett inkluderande, tryggt, öppet och internationaliserat Norden. Partiet uttryckte ett behov för ökat samarbete på bred front, men framförallt med Finland. Till följd av det låga antalet referenser till teorins mekanismer, samt frånvaron av uttryck för en upplevd nordisk gemenskap var stödet en nordisk säkerhetskultur i mekaniemspårningen dock lågt.

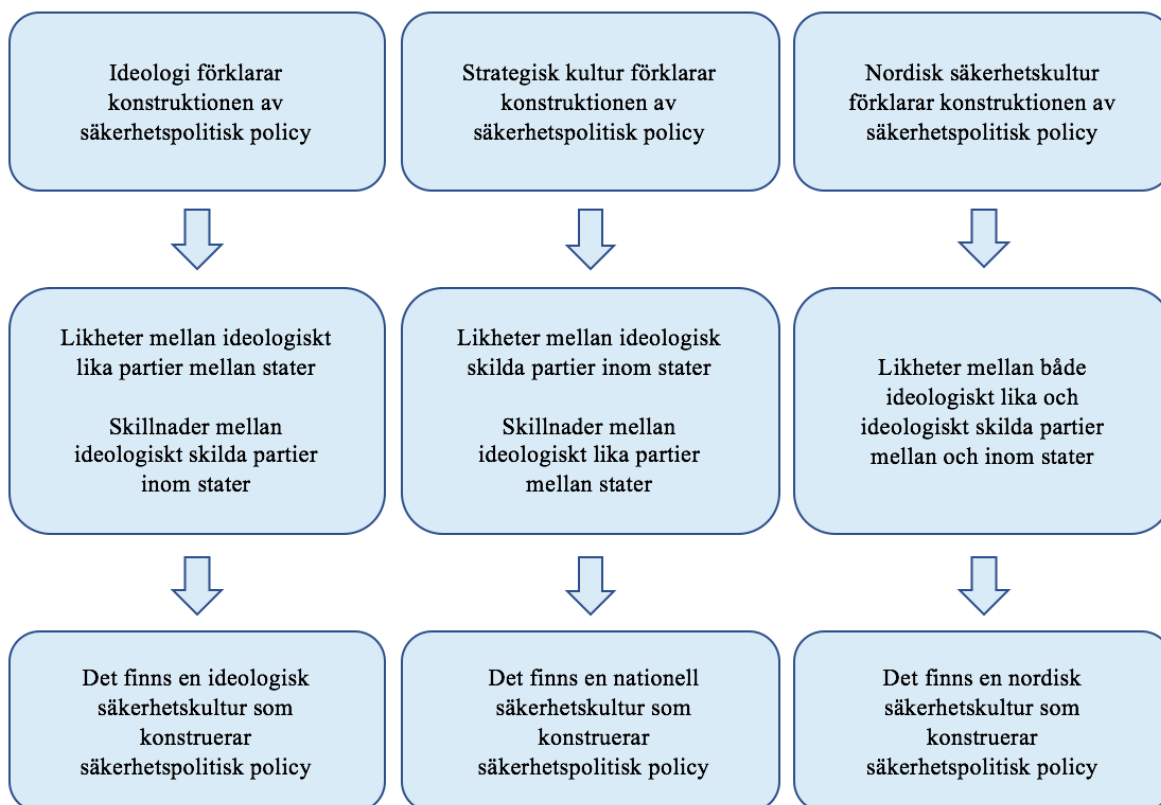
Sammanfattningsvis återfanns likheter och gemensamma mönster mellan partierna i den kvantitativa undersökningen respektive innehållsanalysen. Teorin förklaras utifrån samband mellan graden av en kulturell och institutionaliserad nordisk gemenskap och dess påverkan på staternas säkerhetspolitik, men resultatet illustrerade också flertalet skilda tendenser och ställningstaganden. Framväxten av en nordisk säkerhetskultur anses bl.a. bero på gemensamma värderingar och en

gemensam utrikes- och säkerhetspolitisk roll i världen, men i materialet fanns en avsaknad av uttryckta upplevda nordiska värderingar och roller även om partierna i viss utsträckning belyste ett behov för utökat säkerhetssamarbete.

9 En ledande säkerhetskultur?

Resultaten från undersökningarna illustrerade likheter såväl som skillnader mellan ideologiskt lika och skilda partier inom och mellan stater. Detta avsnitt avser diskutera vilken teori som kan anses ha starkast förklaringskraft och huruvida utfallet tyder på att det finns en ledande säkerhetskultur som formar de nordiska staternas säkerhetspolitik.

Figur 2: Teoretiskt analysverktyg

Empirin illustrerade inledningsvis något skilda kvantitativa tendenser mellan de norska partierna, men också tydligare likheter i innehållsanalysen. De gjorde även fler uttalanden kopplat till mekanismerna för en strategisk kultur. Ideologiska skiljelinjer var tydligare mellan de svenska partierna i innehållsanalysen, trots vissa liknande kvantitativa mönster. För dem mättes även fler teoretiska mekanismer för ideologi. Ett sammanställt resultat tyder på att förklaringskraften hos teorin om strategisk kultur är något starkare i Norge, medan förklaringskraften hos ideologi är något starkare i Sverige. Det återfanns även noterbara likheter mellan samtliga nordiska stater och partier, men resultatet kan inte styrka tesen om en nordisk

säkerhetskultur i en önskvärd utsträckning. Utfallet tyder således på att en sådan säkerhetskultur inte är framträdande, även om det nordiska perspektivet kan spela en underliggande roll i säkerhetspolitiken. Att studien inte lyckades uppmäta teorins mekanismer kan visserligen bero på briser i identifieringen och operationaliseringen av dem. Resultatet illustrerade dessutom att metodologiskt angreppssätt inverkar på graden av förklaringskraft för samtliga teorier, vilket i sin tur kan påverkas av material såväl som tidsperioder.

Tabell 11: Metoder och teorier – Grad av förklaringskraft

	Ideologi	Strategisk kultur	Nordisk säkerhetskultur
Kvantitativ undersökning	Varierande förklaringskraft men något mer framträdande för de norska partierna	Varierande förklaringskraft men något mer framträdande för de svenska partierna	Viss grad av förklaringskraft
Innehållsanalys	Varierande förklaringskraft men något mer framträdande för de svenska partierna	Varierande förklaringskraft men något mer framträdande för de norska partierna	Viss grad av förklaringskraft
Mekanismspåring	Starkare förklaringskraft i Sverige	Starkare förklaringskraft i Norge	Svag förklaringskraft

Utifrån en sammanställande analys kring utfall går det att diskutera närvaron av en nationell säkerhetskultur i Norge som präglar de norska partiernas säkerhetspolitiska policypreferenser, och skapar konsensus över ideologiska skiljelinjer till följd av gemensamma historiska upplevelser, en upplevd kulturell gemenskap och unika materiella betingelser. Även om partierna illustrerade noterbara olikheter i sina valmanifest, framträder dessa skiljaktigheter inte i lika hög grad i deklamationer och debatter. I Sverige undergrävs istället den nationella strategiska kulturen till viss del av ideologiska skillnader. Trots några gemensamma mönster, leder skilda världssyner, principiella uppfattningar, överordnade mål och kausala uppfattningar till att partierna också presenterar skilda föreställningar om vilken säkerhetspolitik som bäst gynnar Sverige. Går det då att tala om en ideologisk säkerhetskultur? Jag anser med grund i undersökningarna att det gör det. Den ideologiska säkerhetskulturen kan visserligen inta en underliggande roll gentemot en nationell säkerhetskultur, så som den ofta gjort i Norge och ibland även

gör i Sverige. Likafullt finns den där. Ideologiskt betingade preferenser har institutionaliserats inom partierna och format den säkerhetspolitik de önskar driva till den grad att de ibland motverkar nationella samförstånd i praktiken. Varken nationella eller ideologiska säkerhetskulturer kan därför ignoreras när konstruktionen av staters säkerhetspolitik studeras.

Det fanns, i relevans till diskussionen, även noterbara företeelser studien misslyckades med att fånga upp. Gällande ideologi hänvisade partier ibland till sina ideologiska motparter i andra nordiska stater och efterfrågade en säkerhetspolitik som var mer förenlig med deras ideologiska motsvarighet över nationsgränsen. Samtidigt debatterade de också ett upplevt strategiskt krav på konsensus gällande utrikes- och säkerhetspolitiken. Studiens resultat illustrerar således framförallt ett behov av vidare forskning. Jag har etablerat att likheter och skillnader mellan de nordiska staternas säkerhetspolitik kan förklaras av såväl ideologiskt som nationellt grundande föreställningar om vilken politik som gynnar staten. Nästa fråga blir varför olika säkerhetskulturer är ledande i olika nordiska stater, samt vad som gör att vissa säkerhetskulturer styr ibland och ibland inte. Möjligheten finns att de påverkas av interna och externa omständigheter, som exempelvis närhet till nationella val eller instabilitet i närområdet. Denna studie studerade två tidsnedslag, innan och efter en rad centrala säkerhetspolitiska skeenden för regionen, och mätte således tendenser som möjligen påverkats av dessa händelser. Kan exempelvis Moderaternas ökning i positiva referenser till den militära variabeln och Socialdemokraternas minskning av negativa uttalanden till densamma vara en konsekvens av t.ex. Rysslands angrepp på Ukraina? Vilka mättidpunkter som studeras skulle i sådana fall kunna påverka förutsättningarna för olika säkerhetskulturer att vara ledande i partiernas säkerhetspolitiska analyser. Möjligheten finns även att djupare undersökningar av tidsnedslag skulle visa på att partierna i högre grad påverkas av yttre stimulus, snarare än institutionaliserade säkerhetskulturer. Genom studier av samförstånd och stridigheter mellan partier kan dock en vidare förståelse skapas för *varför*, *när* och *om* ideologiska, nationella respektive en nordisk säkerhetskultur är avgörande för staternas säkerhetspolitiska policy.

Avslutningsvis tog studien inte särskilt hänsyn till de återkommande hänvisningarna till en europeisk gemenskap i materialet, vilken berördes i termer av europeiska historiska upplevelser, värderingar och roller samt behovet av ett utökat europeiskt säkerhetssamarbete. Vid en vidare studie hade det således varit av intresse att undersöka andra typer av säkerhetskulturer som inte nödvändigtvis formas i staternas närområde. Att studera rollen hos olika säkerhetskulturer kan vara avgörande för att förstå vad det är som konstruerar de nordiska staternas säkerhetspolitik. Inte minst är det ett spännande ämnesområde som kan skapa en djupare förståelse för vår syn på säkerhet, hot och strategier.

10 Slutsatser

Hur kan likheter och skillnader i konstruktionen av säkerhetspolitisk policy mellan de nordiska staterna förklaras?

Studiens konklusion gällande huvudfrågeställningen är att likheter och skillnader i konstruktionen av de nordiska staternas säkerhetspolitik kan förklaras av nationella strategiska kulturer såväl som av ideologiska tillhörigheter. Nedan presenteras de slutsatser som studien lyckats utröna. **Den första slutsatsen** är att de likheter som uppstår i formandet av säkerhetspolitiken mellan de nordiska staterna kan komma till stånd till följd av att ideologiskt lika partier över nationens gränser tolkar säkerhetsutmaningar utifrån samma ideologiska utgångspunkter. En gemensam världssyn såväl som principiella- och kausala uppfattningar och överordnade mål formar en gemensam syn på hur staten bör agera i relation till omvärlden beroende av partiernas ideologiska uppfattning. **Den andra slutsatsen** är att ideologins roll i formandet av säkerhetspolitiken även kan resultera i att de nordiska staterna ibland intar skilda positioner i säkerhetspolitiska frågor beroende av vilket parti som sitter på regeringsmakten. Eftersom ideologin skapar olika synsätt gällande statens mål och medel, kan ideologiskt skilda partier vid regeringsmakten även generera skilda policys. **Den tredje slutsatsen** är att skillnader dessutom kan uppstå som ett resultat av nationella strategiska kulturer. Gemensamma historiska upplevelser, en upplevd nationell gemenskap, såväl som unika materiella betingelser för staterna formar nationella strategiska preferenser. Skillnader kan då uppstå trots att ideologiskt lika partier sitter på regeringsmakten, eftersom de kommer att göra bedömning av vilken säkerhetspolitisk policy som gynnar staten baserat på en nationell strategisk kultur snarare än ideologisk tillhörighet.

I vilken utsträckning kan teorier om ideologi, strategisk kultur och nordisk säkerhetskultur förklara konstruktionen av säkerhetspolitisk policy i Norge och Sverige?

En fjärde slutsats i studien är att teorin om ideologi har starkare förklaringskraft i Sverige, medan teorin om strategisk kultur är mer framträdande i Norge. I undersökningen var företeelserna visserligen tillsynes närvarande i båda stater. Den strategiska kulturen fick dock större utrymme i de norska partiernas motivförklaringar, och de noterbara likheterna mellan dem tyder på att det finns en nationell strategisk kultur i Norge som går över de ideologiska skiljelinjerna. Detta var inte lika tydligt för de svenska partierna vars motivförklaring snarare utgjordes av vissa ideologiska åtskillnader. Resultatet illustrerade också olika ställningstaganden mellan partierna gällande vissa säkerhetspolitiska frågor. I några avseenden uppstod dock likheter mellan samtliga nordiska partier. De norska och

svenska partierna var dock försiktiga med att uttala sig om en nordisk kulturell gemenskap, och en nordisk säkerhetskultur var således svår att spåra i materialet. **En femte slutsats** är således att teorin om en nordisk säkerhetskultur har en svagare förklaringskraft, och snarare spelar en underliggande roll i förhållande till ideologisk och nationell tillhörighet.

Hur kan likheter och skillnader i konstruktionen av säkerhetspolitisk policy mellan Norge och Sverige förklaras?

Sammanfattningsvis fann denna studie likheter såväl som skillnader i säkerhetspolitiska preferenser mellan partier både inom och mellan stater; ett resultat som kunde förklaras av en nationell strategisk kultur respektive ideologiska skillnader. Utfallen av studiens komparativa fallstudier tyder på att likheter och skillnader i konstruktionen av säkerhetspolitisk policy i Sverige och Norge kan förklaras av olika säkerhetskulturer. Denna studie illustrerar således **en sjätte slutsats**; det finns nationella såväl som ideologiska säkerhetskulturer och dessa inverkar i olika grad på konstruktionen av de nordiska staternas säkerhetspolitiska policy, där Norges säkerhetspolitiska policy främst formas av en nationell säkerhetskultur medan Sveriges säkerhetspolitiska policy i en högre grad formas av ideologiska säkerhetskulturer. Dessa kulturer institutionaliseras inom partierna och får dem att identifiera säkerhetshot och lämpliga bemötande beroende av nationellt respektive ideologiskt betingade kulturella uppfattningar.

Metodologisk applicerbarhet?

Avslutningsvis bör den metodologiska aspekten av denna studie beröras. Studien introducerade tre olika tillvägagångssätt för att besvara frågeställningarna, och resultaten var ibland motsägande. Ett varierande resultat belyser dock värdet av en direkt spårning av teoriernas mekanismer. Kvantitativa studier kan vara otillräckliga för att nå grunden i teoretiska antaganden och konsekvenser. Snarare behövs staters konstruktion av säkerhetspolitisk policy studeras kvantitativt såväl som kvalitativt för att nå tillfredställande konklusioner, där en större mängd data kan bekräftas eller motbevisas av djupare teoretiska analyser. Genom att vända sig till flertalet metodologiska tillvägagångssätt har denna studie, utöver att besvara ovanstående frågeställningar, således även erbjudit teoretiska och empiriska analysverktyg för vidare forskning av konstruktionen av säkerhetspolitisk policy i Norden.

11 Referenser

11.1 Litteratur

- Aggestam, Lisbeth & Hyde-Price, Adrian. 2016. "Paradoxes of Swedish Military Activism" i Pierre, Jon (red). *The Oxford Handbook on Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press
- Archer, Clive. 2014. "The Nordic States and Security." i Archer, Clive & Bailes, Alyson J.K. & Wivel, Anders. *Small States and International Security*. Oxon: Routledge
- Beckman, Ludvig, 2005. *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus förlag
- Bengtsson, Rikard. 2016. "Sweden and the Baltic Sea Region" i Pierre, Jon (red). *The Oxford Handbook on Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press
- Bjereld, Ulf & Demker, Marie. 1995. *Utrikespolitiken som slagfält: De svenska partierna och utrikesfrågorna*. Stockholm: Santérus Förlag
- Blatter, Joachim & Haverland, Marcus. 2012. *Designing Case Studies. Explanatory Approaches in Small-N Research*. Hampshire: Palgrave Macmillan
- Brommesson, Douglas. 2018a. "Introduction to special section: From Nordic exceptionalism to a third order priority - variations of "Nordicness" in foreign and security policy" *Global Affairs*. 4(4-5):355-562
- Brommesson, Douglas. 2018b. "'Nordicness' in Swedish foreign policy - from mid power internationalism to small state balancing?" *Global Affairs*. 4(4-5):391-404
- Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie. 2013. "What happens when a new government enters office? A comparison of ideological change in British and Swedish foreign policy 1991-2011." *Cooperation and Conflict*. 48(1):3-27
- Buzan, Barry & Wæver, Ole & de Wilde, Jaap. 1998. *Security: A New Framework for Analysis*. Colorado: Lynne Rienner Publishers
- Dueck, Colin. 2005. "Realism, Culture and Grand Strategy: Explaining America's Peculiar Path to World Power." *Security Studies*. 14(2):195-231.
- Edström, Håkan & Gyllensporre, Dennis & Westberg, Jacob. 2019. *Military Strategy of Small States. Responding to External Shocks of the 21st Century*. Oxon: Routledge
- Esaiasson, Peter & Gilljam, Mikael & Oscarsson, Henrik & Towns, Ann & Wängnerud, Lena. 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (5 uppl.) Stockholm: Norstedts Juridik
- Forsberg, Tuomas. 2013. "The rise of nordic defence cooperation: A return på regionalism." *International Affairs*. 89(39):1161-1181
- Goldstein, Judith & Keohane, Robert O. 1993. "Ideas and Foreign Policy: An Analytical Framework" i Goldstein, Judith & Keohane, Robert O. (red). *Ideas*

- and Foreign Policy. Beliefs, Institutions, and Political Change*. London: Cornell University Press
- Hough, Peter, 2013. *Understanding Global Security*. (4 uppl.) London: Routledge
- Jarvis, Lee & Holland, Jack. 2015. *Security. A Critical Introduction*. Longon: Palgrave
- Johnston, Alastair Iain. 1995. "Thinking About Strategic Culture" *International Security*. 19(4):32-64
- Morin, Jean-Frédéric & Paquin, Jonathan. 2018. *Foreign Policy Analysis. A Toolbox*. New York: Palgrave Macmillan
- Rasmussen, Mikkel Vedby. 2005. "What's the Use of it? Danish Strategic Culture and the Utility of Armed Forces" *Cooperation and Conflict*. 40(1):67-89
- Snyder, Jack. 1977. *The Soviet Strategic Culture: Implications for Nuclear Options*. Santa Monica: RAND Corporation, R-2154-AF
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber
- Westberg, Jacob. 2015. *Svenska säkerhetsstrategier*. Lund. Studentlitteratur

11.2 Övriga källor

- Manifesto Project Data Set, 2019, Codebook. https://manifesto-project.wzb.eu/down/data/2019a/codebooks/codebook_MPDataset_MPDS2019a.pdf (Hämtad: 2019-11-15)
- Manifesto Project Data Set, 2015, Coding Instructions. https://manifesto-project.wzb.eu/down/papers/handbook_2014_version_5.pdf (Hämtad: 2019-11-15)
- Riksdagen, 2012, *Debattregler*. <https://www.riksdagen.se/globalassets/08.-saffunkar-riksdagen/riksdagens-uppgifter/debattreglerr-arbetsplenum-2012-01-03.pdf> (Hämtad: 2019-12-20)
- Stortinget, 2019, *Stortingets forretningsorden: Regler for saksbehandlingen i Stortinget*, <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Lover-og-instrukser/Stortingets-forretningsorden/#Kap7> (Hämtad: 2019-12-20)

11.3 Empiriskt material

- Manifesto Project Database, Version 2019b, <https://manifesto-project.wzb.eu/datasets> (Hämtad: 2019-11-10)
- Riksdagen, Protokoll 2017/18:72, *Utrikespolitisk debatt*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20171872-onsdagen-den-14-februari_H50972 (Hämtad: 2019-11-20)

- Riksdagen, Protokoll 2007/08:63, *Utrikespolitisk debatt*.
<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/riksdagens-protokoll-20070863-onsdagen-den-13-GV0963/html> (Hämtad: 2019-11-20)
- Stortinget, Protokoll 27-02-2018, Sak Nr. 4. *Utenriksministern utenrikspolitiske redogørelse*.
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2017-2018/refs-201718-02-27?m=4> (Hämtad: 2019-11-20)
- Stortinget, Protokoll 01-03-2018, Sak Nr. 2 *Debatt om utenriksministerns utenrikspolitiske redogørelse*.
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2017-2018/refs-201718-03-01?m=2> (Hämtad: 2019-12-02)
- Stortinget, Protokoll 20-05-2008. Sak nr. 1 *Utenrikspolitisk redogørelse av utenriksministern*.
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2007-2008/080520/1>
(Hämtad: 2019-11-20)
- Stortinget, Protokoll 22-05-2008. *Debatt om utenriksministerns utenrikspolitiske redogørelse*.
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2007-2008/080522/6>
(Hämtad: 2019-12-02)

Bilagor

Bilaga 1 – Mall för innehållsanalys

	Global säkerhet	Europeisk säkerhet	Nordisk säkerhet	Nationell säkerhet
Positiva referenser Extern säkerhet, försvar och militär				
Negativa referenser Extern säkerhet, försvar och militär				
Positiva referenser Internationellt samarbete				
Negativa referenser Internationellt samarbete				

Bilaga 2 – Mall för argumentationsanalys

Ideologi	
Referenser och uttalanden som berör militär, politisk, ekonomisk, samhällelig eller miljösäkerhet	
Världssyn/Verklighetsbild	Referenser eller uttalanden som utgör ontologiska antaganden om hur verkligheten är beskaffad Referenser eller uttalanden som beskriver den samtida världsbilden
Principiella uppfattningar/ Överordnade mål	Referenser eller uttalanden som utgör normativa eller principiella ställningstaganden Referenser eller uttalanden som utgör överordnade och prioriterade målsättningar
Kausala uppfattningar	Referenser eller uttalanden som utgör antaganden om samband mellan orsak och effekt Referenser eller uttalanden som utgör antaganden om varför en företeelse kommit till stånd

Strategisk kultur	
Referenser och uttalanden som berör militär, politisk, ekonomisk, samhällelig eller miljösäkerhet	
Historisk erfarenhet	Referenser till eller uttalanden om en historisk upplevelse som påverkat nationen Referenser till eller uttalanden om en historisk, nationell strategisk preferens som bör upprätthållas
Nationell kulturell gemenskap	Referenser till eller uttalanden om en upplevd nationell kulturell gemenskap Referenser till eller uttalanden om upplevda gemensamma värderingar eller roller

Materiella betingelser	Referenser till eller uttalanden om geografiska, ekonomiska eller politiska betingelser för staten
-------------------------------	--

Nordisk säkerhetskultur	
Referenser och uttalanden som berör militär, politisk, ekonomisk, samhällelig eller miljö säkerhet	
Nordisk kulturell gemenskap	<p>Referenser till eller uttalanden om en upplevd nordisk kulturell gemenskap</p> <p>Referenser till eller uttalanden om gemensamma nordiska förutsättningar</p> <p>Referenser till eller uttalanden om gemensamma nordiska värderingar eller roller</p>
Nordiskt samarbete	<p>Referenser till eller uttalanden om behovet av nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete</p> <p>Referenser till eller uttalanden om behovet av samarbete med en eller flera andra nordiska stater</p>